

SOSIONOMI KOULULAISEN TUKENA

Ylästön alakoulun henkilökunnan näkemyksiä sosionomin työstä koulussa

Pia Blomberg

Jonna Tommola

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma Sosio-
nomi-diakoni (AMK) + LTO

Kevät 2012

TIIVISTELMÄ

Blomberg Pia & Tommola Jonna. Sosionomi koululaisen tukena – Ylästön alakoulun henkilökunnan näkemyksiä sosionomin työstä koulussa. Järvenpää, kevät 2012, 55 sivua, 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak etelä Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, Sosionomi (AMK)+ diakonin virkakelpoisuus+ lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Eri ammattikuntien edustajien tarve kouluissa kasvaa maailman sekä lasten ja perheiden ongelmien muuttuessa. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää sosionomin mahdollisuuksia työskennellä kouluympäristössä. Tutkimus tehtiin yhteistyössä Vantaalla sijaitsevan Ylästön koulun kanssa. Tutkimuksessa selvitettiin myös mitä työmahdollisuuksia sosionomi-diakoni voisi tuoda koulutyöskentelyyn.

Tutkimus oli kvalitatiivinen ja kysely tehtiin haastattelumenetelmää käyttäen. Haastattelimme kuutta koulussa työskentelevää eri ammattikunnan edustajaa. Haastattelut olivat teemahaastatteluja. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmällä.

Tutkimustuloksista ilmeni, että sosionomille löytyisi merkittävä paikka koulumaailmasta. Sosionomin ammattitaitoa arvostettiin ja sen nähtiin tuovan lisämahdollisuuksia koulutyöskentelyyn. Sosionomi voisi toimia monessakin eri työtehtävässä. Tärkeimpänä mainittiin yhdyshenkilön asema vanhempien ja koulun välillä. Muita mainittuja työmenetelmiä olivat muun muassa erilaisten kerhojen ja ohjatun välituntileikin vetäminen, keskusteluapu sekä opettajan työparina toimiminen. Sosionomin työ koulussa voisi tutkimuksen mukaan olla laaja ja sen vuoksi myös tarkan työnkuvan määrittäminen tärkeää niin, että työ tukisi koulun, oppilaiden tarpeita.

Kouluissa yhteistyö seurakunnan kanssa jää usein vähäiseksi. Ylästön koulussa seurakunta pitää säännöllisin väliajoin aamunavauksia. Diakonin työskentely koulussa voisi lisätä tätä yhteistyötä. Diakonin läsnäolo kouluympäristössä nähtiin positiivisena, mutta myös haasteellisena asiana. Uskonnon opetus ei saa olla nykypäivänä tunnuksellista ja monen vastaajan mielestä diakoni voisi herättää eriarvoisuuden tunnetta, koska kyseessä on kristillisen koulutuksen omaava henkilö. Kuitenkin haastateltavien mielestä diakoniatyöstä voisi olla paljon apua esimerkiksi oppilaiden surutyön läpikäymisessä ja tukemisessa.

Asiasanat: Sosionomi, lapsen kasvun tukeminen, sosiaaliset taidot, diakoniatyö, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Blomberg Pia & Tommola Jonna. A Bachelor of social services giving support to elementary school children. Views of Ylästö elementary school staff. Language: Finnish. Järvenpää, spring 2012, 55 pages, 1 appendix.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

As the world changes a need for new professionals are required in modern elementary schools when children's and their families' problems are increasing. The aim of our thesis is to find out how Bachelor of social services can work in the school environment. The research was carried out in association with Ylästö elementary school in Vantaa. We also studied what kind of possibilities a professional who is also a deacon can bring into school environment.

The research was qualitative and we interviewed six members of the school staff. The interviews were themed and the material was analyzed by using the method of data-based content analysis.

The research results showed that Bachelor of social services have a place to work in the school environment. Their professional skills were valued and it was thought to bring more possibilities to schoolwork. A social services professional is able to do many duties in school. The liaison between home and school was considered the most important duty. Other duties mentioned were tutoring different clubs in school, structured recess activity, conversational therapy and cooperating with teachers. The job description could be very wide so the accurate job description is needed so that the professional can benefit schools and its pupils' needs.

Collaboration between school and parish is often faint. In Ylästö elementary school the parish is giving morning assemblies regularly. The deacon working in school can add to this kind of collaboration. The deacon's presence in the school world was also seen challenging. Nowadays religious education in schools is undenominational. Many respondents thought that a word deacon has only a Christian meaning, so that can be a problem to other denominations. Respondents in general thought that the deacon can help pupils, e.g. in their grieving process.

Keywords: A Bachelor of social services, supporting child's growth, social skills, welfare work, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	8
2.1 Lähtökohdat.....	8
2.2 Tutkimuskysymykset ja –menetelmät	9
3 TUTKIMUKSEN TAUSTOITUS.....	11
3.1 Tutkimuksia aiheesta.....	11
3.2 Lapsen ääni-hanke	12
3.3 Toimintaympäristö	14
3.4 Kehittämistyö Ylästön koulussa.....	14
4 LAPSEN KASVUN TUKEMINEN	18
4.1 Lapsen kehitys 3-7-vuotiaana.....	18
4.2 Leikki	20
4.3 Koulukypsyys	21
4.4 Sosiaaliset taidot	22
4.5 Lasten sosiaaliset taidot ja niiden harjoittaminen	23
4.6 Itsetunto.....	25
4.7 Sosionomin valmiudet koulumaailmaan	26
5 DIAKONINEN NÄKÖKULMA KASVUN TUKEMISEEN	29
5.1 Diakoniatyö.....	29
5.2 Lapsidiakonia	30
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	32
6.1 Prosessin kuvaus	32
6.3 Aineiston keruu.....	33
6.4 Aineiston analyysi.....	34
7 TULOKSET	36
7.1 Sosionomin työmahdollisuudet koulussa.....	36
7.2 Sosionomi-diakoni kouluympäristössä.....	39
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
8.1 Sosionomin rooli koulussa.....	41
8.2 Diakoniatyön mahdollisuudet.....	42
8.3 Tavoitteiden täytyminen.....	43
8.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	44

9 POHDINTA	46
9.1 Pohdintaa tutkimuksesta	46
9.2 Mitä olisimme voineet tehdä toisin?	49
LÄHTEET	51
LIITE 1: HAASTATTELUKYSYMYKSET	55

1 JOHDANTO

Kouluikäisistä lapsista noin 15–20 prosenttia kärsii masennuksesta, joutuu kiusatuksi tai syrjityksi tai tuntee itsensä yksinäiseksi. Luokkakokojen kasvaessa jokaisella luokalla on noin neljästä kuuteen tukea tarvitsevaa lasta. Pienetkin ongelmat saattavat kasvaa suuremmiksi, ne jäävät huomioimatta. Opettajien ajan vievät usein äänekkäämmät ja heikommat lapset. Opettajien olisi hyvä ottaa huomioon työtapoja valitessaan, että he edistävät lasten kykyä toimia yhteistyössä ja ottaa vastuuta toisistaan sekä edistää sosiaalista joustavuutta. (Joronen ja Koski 2010, 33–34.)

Olimme Lapsen ääni -kehittämishankkeessa Ylästön koulussa 2011 keväällä työharjoittelussa. Kehittämishankkeen tavoitteena on lisätä ja kartoittaa lasten ja nuorten hyvinvointia. Hankkeen aikana kiinnostuimme siitä, miten sosionomi mahdollisesti voisi työskennellä koulussa lasten parissa ja päätimme tutkia asiaa. Koulumaailma on muuttunut ja on nykyaikana täynnä suuria haasteita ja ajattelimme, että sosionomille voisi olla kouluympäristössä paikka uutena turvalisena aikuisena, jolla on aina aikaa lapsille ja heidän huolilleen. Huomasimme, että opettajilla olisi todella paljon tekemistä opettamisen lisäksi. Monilla oppilailta oli tarve puhua mieltään askarruttavista asioista. Opettajat järjestivät parhaansa mukaan aikaa kuunnella oppilaita, mutta aikaa oli silti rajoitetusti.

Järjestimme opettajien tuella lapsille muun muassa pienryhmätuokioita, joissa lapset pystyivät koulutehtävien lisäksi keskustelemaan meidän kanssamme haluamista asioista. Meidät otettiin Ylästön koulussa hyvin vastaan ja työpanokseemme oltiin tyytyväisiä. Haastattelimme opettajia ja muuta henkilökuntaa, miten he näkevät ja kokevat sosionomin läsnäolon koulussa. Tulokset olivat rohkaisevia sosionomin työkenttää ajatellen.

Sosionomi uutena ammattikuntana peruskouluissa on tällä hetkellä hyvinkin ajankohtainen puheenaihe ja monessa kaupungissa mietitään, miten sosionomi sijoittuisi luontevasti kouluympäristöön. Niinpä työmme avulla voimme tutkia, minkälaisia ongelmia kouluissa nykypäivänä on ja miten sosionomi voisi omalla

ammattitaidollaan tukea lapsen kasvua ja hyvinvointia. Tästä työstä hyötyvät koulut ja kaupungit, jotka tarvitsevat pohjatietoa kouluun mahdollisesti palkattavan sosiaalialan ammattilaisen työmahdollisuuksista ja ongelmakohtista. Lisäksi olemme pohtineet sosionomi-diakonin mahdollista työkenttää. Tämä voi olla hyödyksi mietittäessä seurakuntien ja koulujen välistä yhteistyötä.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

2.1 Lähtökohdat

Olimme Kaste-ohjelman alaisuudessa toimivassa Lapsen ääni –kehittämishankkeessa Ylästön alakoulussa Vantaalla keväällä 2011. Tutkimme sosionomin mahdollisuuksia työskennellä koulumaailmassa. Hankkeen pohjalta kiinnostuimme aiheesta lisää, sillä mielestämme koulumaailma tarvitsee turvallista ja luotettavaa aikuista, jolla ei ole varsinaista pedagogista vastuuta. Keskusteluissa opettajien kanssa kehittämishankkeen aikana tuli esille tarve aikuiselle, jolla on sosiaalialan koulutus ja herkkyys nähdä ja kuunnella lasten ongelmia. Turvallisen aikuisen läsnäolo lisää lasten hyvinvointia, koska hänellä on aikaa kuunnella lasta hieman eri tavalla kuin opettajilla. Sosionomin olisi tarkoitus toimia yhteistyökumppanina lasten, kouluhenkilökunnan ja vanhempien välillä. Sosionomi vahvistaisi omalla ammattitaidollaan yhteisöllisyyttä ja tukisi opettajia ja esimerkiksi kuraattoria heidän työssään.

Opinnäytetyömme lopullinen aihe syntyi kehittämishankkeen aikana, jolloin pääsimme tutkimaan ja osaltamme toteuttamaan sosionomin työtä koulumaailmassa. Aihe on mielenkiintoinen ja tällä hetkellä hyvinkin ajankohtainen. Päädyimme keräämään aineistoa haastattelujen avulla koulun henkilökunnalta siitä, miten he näkevät sosionomin mahdollisen roolin koulussa. Pohjana henkilökunnalla oli heidän kokemuksensa ja näkemyksensä meidän toiminnastamme kehittämishankkeen aikana. Haastattelimme monipuolisesti koulussa työskenteleviä eri ammattikuntien edustajia. Lisäksi halusimme haastatella henkilökuntaa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia myös sosionomi-diakonilla olisi koulutyöskentelyssä. Koimme kehittämishankkeen jälkeen olleemme hyvin tärkeitä aikuisia lapsille, joten halusimme selvittää henkilökunnan mielipiteen asiasta.

Ylästön koulussa sosionomin tuleminen uutena ammattikuntana kouluympäristöön kiinnosti koulun henkilökuntaa. Lapsen ääni -hankkeen kautta koulussa on ollut useimpia kehittämishankeharjoittelijoita ja tätä kautta on huomattu, että sosionomille olisi työskentää kouluympäristössä. Kehittämishankkeen tavoitteet

tukevat sosionomin työskentelyä koulussa, sillä niiden tarkoitus on tukea lapsen hyvinvointia sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Keskitymme työssämme erityisesti ensimmäisiin luokkiin ja sosionomin työkenttään tässä siirtymävaiheessa, joka on monelle lapselle ja hänen vanhemmilleen erityisen merkittävää elämässä. Teoreettisessa viitekehyksessämme korostuu alkuopetusikäisten lasten kasvu ja kehitys sekä niiden tukeminen.

2.2 Tutkimuskysymykset ja –menetelmät

Tutkimuksemme päätavoitteena on tutkia koulun henkilökunnan kokemusten ja näkemysten pohjalta sosionomin toimintaa kouluympäristössä. Olemme omalta osaltamme toteuttaneet sosionomin työtä kehittämishankkeen aikana, jonka pohjalta koulun henkilökunnalla on varmasti jonkinlainen käsitys siitä, mitä sosionomi voisi koulussa tehdä.

Tutkimuksemme oli laadullinen tapaustutkimus. Keräsimme aineiston haastatteleamalla koulun henkilökuntaa. Haastattelututkimus antaa tilaa kerätä aineistoa joustavasti tilanteen mukaan (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 1998, 201). Haastattelimme koulun rehtoria, apulaisrehtoria, kuraattoria, psykologia, erityisopettajaa, yleisopetusluokan opettajaa sekä yhtä koulunkäyntiavustajaa. Nämä työntekijät ovat keskeisessä asemassa koulussa ajatellen sosionomin toimintaa siellä. He ovat avainasemassa lapsen koulutyötä ja kasvua tuettaessa ja toimivat yhteistyökumppaneina sekä tukena sosionomin työtä tehtäessä.

Haastatteluiden alussa kerroimme, mitä sosionomit ovat koulussa tehneet aikaisemmin ja minkälaista toimintaa he ovat järjestäneet, jotta haastateltavilla olisi jonkinlainen kuva sosionomin työkentästä. Keskitymme työssämme erityisesti ensimmäisen luokan oppilaisiin, jotka ovat vasta aloittaneet koulutiensä. Juuri tällöin lapsi usein kaipaa tukea ja turvaa aikuisesta. Tavoitteena onkin selvittää millainen rooli sosionomille koulussa muodostuisi, jotta hän voisi parhaiten tukea työllään sekä lapsia että koulun muita aikuisia.

Tutkimuskysymyksemme muotoutuivat opinnäytetyöprosessin aikana. Lopulliseksi tutkimuskysymyksiksemme muodostui kaksi pääkysymystä, joiden pohjalta rakensimme haastattelukysymykset. Tutkimuskysymyksemme ovat:

- Mikä on Ylästön koulun henkilökunnan kokemus ja näkemys sosionomin työstä koulussa?
- Mitä työmahdollisuuksia sosionomi-diakonilla voisi olla koulumaailmassa?

Haastatteluiden lisäksi hankimme teoreettista tietoa monipuolisesti kirjallisia lähteitä tutkien ja lukien. Hyödynsimme myös Internetissä olevia tietokantoja työn aiheeseen liittyvää tietoa etsiessämme. Tutkimme lähteitä kriittisesti miettiessä, mikä tieto on luotettavaa ja olennaista työmme kannalta. Tutkijan on osattava tarkastella lähteitä kriittisesti, sillä tutkittava ilmiö voidaan nähdä monesta eri näkökulmasta. Materiaali, joka on selkeää ja ensisilmäyksellä sopiva lähde tutkimukseen, voi kuitenkin tarkemmin tarkasteltuna olla kelvotonta ja epäolennaista omaa tutkimusta ajatellen. Lähteiden on oltava myös uskottavien julkaisijoiden tekemiä. (Hirsjärvi ym. 1998, 105.)

Analysoimme aineistoamme teemoittamalla vastaukset. Teemoittelun tarkoituksena on löytää aineistosta yhdenmukaisia vastauksia, jotka esiintyvät useissa haastatteluissa. Haastatteluista saattaa tulla esille teemoja, jotka ovat mielenkiintoisempia kuin alkuperäiset teemat. Kuitenkin on oletettavaa, että aluksi asetetut teemat tulevat esille haastateltavien vastauksissa. Analysointi on tutkijan tulkintaa haastateltavien vastauksista. (Hirsjärvi ym. 1998, 173.)

3 TUTKIMUKSEN TAUSTOITUS

3.1 Tutkimuksia aiheesta

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja puhuttaa tällä hetkellä Vantaan kouluissa. Ylästön alakoulussa suhtaudutaan myönteisesti ajatukseen, että siellä työskentelisi tulevaisuudessa sosionomi. Vantaan kaupungin tulevassa kasvatus- ja koulutuspoliittisessa ohjelmassa korostetaan lapsen ja nuoren kasvun tukemista ja pohjaa mahdollisimman hyvälle henkiselle kasvulle. (Vantaan kaupungin kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma 2011–2016.)

Lapsen ääni -hankkeen kautta osassa Espoon, Vantaan ja Helsingin kouluissa on ollut sosionomi (AMK)-opiskelijoita toteuttamassa ja edistämässä lasten ja koko koulun hyvinvointia. Näiden harjoittelujen pohjalta on tehty muutamia opinnäytetöitä, joissa on selvitetty ja raportoitu sosionomin tehtäviä ja työnkuvaa koulussa. Opiskelijat ovat työskennelleet kouluissa projektimaisesti kehittämisen toimintamalleja, jotka edistäisivät koulu yhteisön hyvinvointia.

Lapsen ääni -hankkeen loppuraportti julkaistiin vuonna 2011. Tässä raportissa selvitetään, miten hankkeen tavoitteet ovat toteutuneet ja millaisia toimintamuotoja siinä toimineet opiskelijat ja ohjaajat ovat kehittäneet. Opiskelijat kehittivät muun muassa ohjattua välituntitoimintaa, aamukahvitilaisuuksia ja kummi- ja kerhotoimintaa. Näillä toimintamalleilla pyrittiin lisäämään kodin ja koulun yhteistyötä sekä tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä. Hankkeen tuloksena syntyi myös ammattikorkeakoulujen ja alakoulujen yhteistyömalli sekä lapsilähtöinen sosiaaliohjauksen toimintamalli. (Armanto, Kettunen, Laine, Niemi, Pesonen ja Vogt 2011, 3.)

Sosionomin työmahdollisuuksiin koulussa liittyy osaltaan MUKAVA-hankkeen osaprojekti, jossa kokeiltiin koulupäivän uudistamista siten, että esimerkiksi kerhotoiminta organisoitiin osaksi koulupäivää. Kokeilulla pyrittiin parantamaan lapsen turvallisuutta ottamalla huomioon lapsen vireystaso ja koulupäivän säännöllisyys. Projektissa ei kuitenkaan puututtu opettajien opetukseen tai työ-

aikaan, vaan monessa koulussa toimi kouluohjaajaksi nimetty henkilö, joka vastasi vapaa-ajan toiminnasta. Lea Pulkkinen ja Leevi Launonen ovat julkaisseet vuonna 2005 kokeilun tulokset teoksessaan.

3.2 Lapsen ääni-hanke

Lapsen ääni on kehittämisohjelma, jonka suunnittelun lähtökohtana ovat olleet lapsiperheiden, lasten ja nuorten palvelujen kehittämistarpeet Etelä-Suomessa sekä Kaste-ohjelman tavoitteet. Pää tavoitteena on lisätä lasten, perheiden ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Toimintalinjoina ovat ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen laaja kehittäminen lasten, nuorten ja lapsiperheiden peruspalveluissa sekä intensiivisten, nopeiden matalan kynnyksen väliintulotapojen kehittäminen lasten ja nuorten koulu-, lastensuojelu- ja mielenterveyden ongelmiin puuttumiseksi. Moniammatillinen yhteistyö kuntien sosiaali-, terveys-, varhaiskasvatus-, opetus- ja nuorisotoimen sekä oppilaitosten ja järjestöjen kesken on kehittämisohjelman perusta. Yhteistyöllä tavoitellaan palvelujen tuottamistapojen, osaamisen ja työskentelymenetelmien kehittämistä. (Lapsen ääni i.a.)

Lapsen ääni -kehittämisohjelman tarkoituksena on kehittää muun muassa päivähoiton ja koulujen varhaisen tuen ja puuttumisen muotoja, vanhempainvertaistoimintaa sekä moniammatillista yhteistyötä. Ohjelman toteutumisaikana kerätään tietoa alueen kohderyhmälle suunnattujen palveluiden tilasta sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnista erilaisten mittareiden avulla. Tavoitteena olisi myös kehittää erityisesti näitä hyvinvointia mittaavia indikaattoreita. Yhteistyökumppaneina toimivat muun muassa Helsingin yliopisto, HUS, THL, ammattikorkeakoulut. Lapsen ääni-kehittämisohjelman toimialueena on koko Etelä-Suomi alueellisin painotuksin. Erilaisten menetelmien ja toimintamallien piloteiksi on valikoitunut seitsemän kohdetta. Jokaisessa näissä pilottikohteessa on tehty oma yksityiskohtainen suunnitelma ohjelman toiminnasta. Kehittämisohjelmaa toteutetaan kaudella 2009–2011 ja tarkoituksena olisi jatkaa myös toteutuksia kaudella 2011–2013. (Lapsen ääni i.a.)

Kehittämishanke vastaa kuntien tarpeeseen arvioida ja seurata lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa ja palveluiden tarpeellisuutta. Kehittämissohjelmalla tuodaan esille, millaisilla auttamiskeinoilla pystytään tuloksellisesti tukemaan lapsia ja nuoria heidän kasvuympäristössään. Kehittämissohjelmalle on laadittu arviointisuunnitelma, jossa ovat mukana kaikki erilliset osahankkeet. Varhaisen tuen toimilinjalla toimii kahdeksan ja intensiivisten menetelmien toimitalinjalla viisi osahanketta. Kehittämishankkeen arvioinnin perustana on hyvin pitkälle itse toiminta eri osahankkeissa. Eri toimintamallien käytännön toteutuksesta saatava tieto sekä asiakkailta että työntekijöiltä toimii työn kehittämisen tukena. Nämä tiedot kertovat työn vaikutuksista ja tuloksellisuudesta, siis siitä miten on onnistuttu parantamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja osallisuutta. (Lapsen ääni i.a)

Tietoa lapsien hyvinvoinnista pidetään erittäin tärkeänä niin ammatillisessa kuin yhteiskunnallisessakin mielessä. Eri ammattikuntien edustajat pyrkivät työllään löytämään keinoja lasten hyvinvoinnin mittaamiseen ja seuraamiseen. Nyky-yhteiskunnassa huoli lapsista ja heidän ongelmistaan on suuri, joten tietoa lasten hyvinvoinnista pidetään tärkeänä myös yhteiskuntapolitiittisissa päätöksenteoissa. Tutkittaessa hyvinvointia on huomattu, että pelkkä tilastollinen kuvaus lasten elinoloista ei ole riittävä indikaattori kuvaamaan sitä, miten lapset oikeasti voivat. Siksi hyvinvoinnin mittaamiseen pyritään ottamaan mukaan yhä enemmän lapsia ja tuottamaan tietoa yhdessä heidän kanssaan. (Helavirta 2011, 7.) Lapsen ääni -hankkeen tavoitteena on kehittää mittareita hyvinvoinnin tutkimiseen ja osallistaa lapsia pohtimaan sitä, mikä lisäisi heidän hyvinvointiaan.

Lapsen ääni - hankkeen alaisuudessa toimi Koulu lapsen hyvinvointia tukemassa -hanke, jossa me olimme hankeharjoittelussamme mukana. Tämä hanke toimi Vantaan Ylästön, Helsingin Mellunmäen ja Espoon Päivänkehrän kouluilla. Hankkeen tavoitteena oli tukea ja vahvistaa kasvatuskumppanuutta vanhempien ja opettajien välillä sekä osallistaa lapsia ja heidän vanhempiaan koulutoiminnassa. Tällä yhteistyön lisääntymisellä voidaan mahdollisesti vähentää syrjäytymisen riskiä. Hankkeen tavoitteena oli luoda malli sosionomin työstä koulumaailmassa sekä edistää ammattikorkeakoulujen ja peruskoulujen yhteistyötä. (Aino-Elina Pesonen 9.3.2011)

Hankkeen tavoitteet pyrittiin saavuttamaan antamalla lähitukea koululaisille, järjestämällä vertaisryhmätoimintaa ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa oppilaille ja heidän vanhemmilleen sekä kehittämällä moniammatillista yhteistyötä. Toimijoina hankkeessa ovat Diakonia-ammattikorkeakoulun oppilaat, jotka tekivät yhteistyötä projektin työntekijöiden ja yhteistyökoulujen henkilökunnan kanssa. Yhteistyötä tehdään myös muiden Lapsen ääni -osahankkeiden kanssa. Tärkeimmät verkostot hankkeessa ovat koulujen rehtorit, seurakunnat, kunnan muut toimialat ja vanhempainyhdistykset. (Aino- Elina Pesonen 9.11.2011.)

3.3 Toimintaympäristö

Ylästön alakoulu oli kehittämishankkeemme aikana Vantaan uusi koulu. Koulu on ollut toiminnassa kolme vuotta ja siellä on oppilaita noin 520. Henkilökuntaa koulussa on noin 40. Koulussa on yleisopetuksen lisäksi myös kuusi erityisopetusluokkaa ja alueellisia musiikkiluokkia. Opetuksen ja kasvatuksen perustana on yhteisvastuullisuus, joka on yksi koulun neljästä arvosta. Muita arvoja ovat kiireettömyys, sitoutuneisuus ja rehellisyys. (Vantaan kaupunki i.a.) Sosionomin työ koulussa voi lisätä yhteisvastuullisuutta ja kasvatuskumppanuuden jakamista.

Koulun rehtorina toimii Erkki Tulkki, joka tärkeä yhteyshenkilö kehittämishankkeessamme ja linkki koko koulun henkilökuntaan. Koulun tilat ovat uudet, hyvät ja virikkeelliset. Kouluissa salassapitovelvollisuus on tiukentunut erittäin paljon, emmekä näin ollen päässeet mukaan kovinkaan moneen kokoukseen tai palaveriin. Saimme kuitenkin osallistua oppilaskunnan kokouksiin ja rehtori sekä muu kouluhenkilökunta kertoi, mitä kokouksissa ja palaverissa yleensä tapahtuu, jotta saisimme jonkinlaisen kuvan koulun toiminnasta.

3.4 Kehittämistyö Ylästön koulussa

Olimme kehittämishankkeessa mukana luotettavana aikuisena, kahdella ensimmäisellä luokalla heidän koulupäivänsä aikana. Toiminnan kohderyhminä olivat pääasiassa kaksi luokkaa heidän inklusiivisen yhteistyönsä takia. Inkluu-

siolla tarkoitetaan, että erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat kaiken tuen yleisopetuksen puolella. Oppilasta ei siis siirretä erityisluokalle, vaan tuki tuodaan hänen omaan luokkaansa. Inklusiota voidaan luokitella kolmella eri tavalla, kova, pehmeä ja tyhmä inklusio. Kovalla inklusiolla tarkoitetaan sitä, että kaikkiin oppilaan tarpeisiin on kyettävä vastaamaan yleisopetuksen puolella. Pehmeässä inklusiossa yleisopetuksessa tukea on tarjolla monin eri tavoin, mutta hyväksytään myös, että joskus erityistukea tarvitaan joissain tilanteissa. Tyhmä inklusio tarkoittaa tilannetta, jossa erityistarpeet tiedostetaan, mutta niihin ei vastata, koska niitä ei nimitetä erityisiksi tarpeiksi. Monet opettajat saattavat vastustaa inklusiota, koska he kokevat sen lisäävän heidän työtään. (Takala 2010, 16–17.) Ylästön koulussa inklusiolla tarkoitetaan tiettyjen luokkien yhteistyötä yleisopetus- ja erityisluokkien välillä. Vantaan kaupungin suuntauksena on tulevaisuudessa pyrkiä poistamaan erityisluokat kokonaan juuri lisäämällä inklusiivisuutta.

Tavoitteenamme kehittämishankkeessa oli tuoda oppilaiden ääni esille ja kuunnella heidän ongelmiaan ja ajatuksiaan. Pohdimme yhdessä opettajien ja rehtorin kanssa toimintamuotoja, joilla hankkeen tavoitteet toteutuisivat parhaalla mahdollisella tavalla lapsen ääntä kuunnellen. Halusimme osallistaa lapsia ja vanhempia järjestämällä aamukahvituokion, jossa tavoitteenamme oli vahvistaa kasvatuskumppanuutta ja yhteisöllisyyttä.

Ajatus aamukahvitukseen lähti Lapsen ääni- hankkeessa aikaisemmin toteutetusta ideasta. Nykypäivänä osallistamisesta puhutaan paljon ja halusimme osallistaa lapset mukaan aamukahvien järjestämiseen. Sosiokulttuuristen teorioiden ja sosiokonstruktivistisen tiedonkäsityksen mukaan oppiminen syntyy yksilön ajattelun ja havaintojen lisäksi sosiaalisesta vuorovaikutuksesta, eli oppilaan osallisuudesta opetukseen. Monissa kouluissa on pyritty lisäämään oppilaiden osallisuutta tukemalla oppilaskuntatyötä ja järjestämällä erilaisia yksittäisiä osallisuushankkeita. (Lanas, Niinistö ja Suoranta 122–133.)

Kasvatuskumppanuuden vahvistaminen on tärkeää ja tämän tilaisuuden avulla vanhemmat pääsivät juttelemaan opettajien kanssa. Kasvatuskumppanuudella tavoitellaan lapsen elämässä olevien tärkeiden ja läheisten aikuisten kasvatus-

vastuun jakamista keskenään. Vanhemmat ja lapsen opettaja sitoutuvat yhdessä toimimaan lapsen kehityksen ja oppimisen parhaaksi. Kyseessä on vanhempien ja opettajan tasavertainen vuorovaikutus. Tarkoituksena ei ole asettaa kotia ja lapsen muita kasvattajia vastakkain, vaan dialogisella vuoropuhelulla herättää kaikki lasta kasvattavat henkilöt ymmärtämään, että kasvatuskäytäntöjä on monia. Lapsen elämään kuuluu perhesuhteiden lisäksi tiivis suhde häntä opettaviin ja hoitaviin aikuisiin. Kasvatuskumppanuus pohjautuu lapsen tarpeisiin ja hänen edun ja oikeuksien toteuttamiseen. Kouluympäristö on iso osa lapsen päivittäistä arkea ja on hyvä tarkastella myös vuorovaikutusta, joka syntyy lapsen ja opettajan välille. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 4-14.)

Hankkeen aikana järjestimme lapsille pienryhmätoimintaa, jonka tarkoituksena oli vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan sekä tukea heidän sosiaalista kanssakäymistä. Pienryhmää kootessa on tärkeää miettiä ketä lapsia ja missä kokoonpanossa otetaan mukaan. On mietittävä ketkä voisivat hyötyä toiminnasta ja sosiaalisten taitojen kehittämisestä. Pienryhmään on hyvä valita lapsia, joilla on jonkinlaisia yhtymäkohtia elämässään. Etukäteen mietitään millaisia sosiaalisia taitoja halutaan vahvistaa vai halutaanko puuttua joidenkin tiettyjen lasten väliin vuorovaikutusongelmiin. (Muhonen, Lallukka, Turtiainen 2009, 17.) Ensimmäisessä pienryhmätoiminnassa on ehkäisevää toimintaa, jossa vuorovaikutuksen ongelmiin puututaan ennen kuin ne muuttuvat vakaviksi, jolloin ongelmia on jo vaikeampi korjata (Sosiaaliportti 31.12.2008).

Ryhmätilanteissa on tarkoitus lisätä lasten valmiuksia sosiaalisten taitojen kehittämiseen, heidän kykyynsä tehdä yhteistyötä, ottamaan toiset huomioon sekä tiedostamaan omat vahvuutensa ja tunnistamaan kehitystä kaipaavat asiat. Ryhmätoiminnassa tarvitaan ohjauksen lisäksi toimintatapojen pysyvyyttä, jotta ryhmässä toimimisen ymmärrys lisääntyisi. Asioiden toisto auttaa siinä, että tilanteista tulee ennakoitavia, joka lisää turvallisuuden tuntua. Ennakoitavuus vapauttaa lapsen tilanteen pakonomaisesta vahtimisesta ja hän voi suunnata energiansa oppimiseen. (Tilus 2004, 66.)

Pienryhmätoiminnalla tavoittelimme lasten sosiaalisten taitojen tukemista ja harjoittamista sekä kaveritaitojen lisäämistä. Harjoittamalla lapsen vuorovaikutus-

taitoja ja sosiaalisia taitoja, voidaan tukea ja vahvistaa itsetuntoa ja minäkuva. Suurin osa kouluikäisten vuorovaikutustilanteista tapahtuu kouluajan ulkopuolella ja siksi on hyvä myös koulussa kehittää ja tukea näitä taitoja. Sosiaaliset taidot voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen, jotka ovat: yhteistyötaito, aloitteellinen käyttäytyminen, vastuu, empatia ja itsekontrolli. Sosiaalisia taitoja opettelemme läpi koko elämämme, emme vain lapsuusaikana. (Muhonen ym. 2009, 26–27.)

Rehtorin pyynnöstä järjestimme lisäksi läksyparkkitoimintaa, jonka tarkoituksena oli tukea lapsen oppimista. Kehittämishankkeen kohderyhmäksi valikoitui läksyparkin vuoksi koko koulun oppilaat. Oppilaat saivat vapaasti tai opettajan määräyksestä tulla tekemään läksyjä meidän avustuksellamme. Läksyjen tekemättä jättämiseen on monia eri syitä, joiden taustalta voi löytyä suurempiakin ongelmia kuten kodin tilanne. Läksyparkin kautta sosionomilla oli mahdollisuus keskustelun avulla huomata tällaiset mahdolliset ongelmat.

4 LAPSEN KASVUN TUKEMINEN

4.1 Lapsen kehitys 3-7-vuotiaana

Me ihmiset ajattelemme usein kehityksemme tapahtuvan tiettyjen vaiheiden mukaisesti. Monet tieteelliset persoonallisuusteoriat pohjaavat tietonsa erilaisiin vaiheisiin ihmisen elämässä. Yksilön kehitystä muokkaavat hänen sosiaaliset suhteensa. Yksilön kehittymistä voidaan pitää tietyinä historiallisena aikana tapahtuvana sosiaalistumisena tietyssä sosiaalisessa ympäristössä. Ihmisen persoonallisuus ei synny perimän kautta, vaan se muodostuu ympäristön ja sosiaalisten suhteiden kautta. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 15.)

Kulttuureissa muodostuu tietynlaisia kronologisia ikävaiheita, jotka ovat sidoksissa kehitysvaiheiden rakentumiseen. Esimerkkinä tästä ovat koulun aloittaminen, täysi-ikäisyys ja eläkkeelle jääminen. Nämä kaikki ikävaiheet ovat kulttuurin ja ympäristön sanelemaa. Ihminen usein käsittää elämän tietynlaiseksi kaareksi, jossa näiden jopa laissa säädelyjen ikävaiheiden mukaan liikutaan vaiheesta toiseen. (Lehtinen ym. 2007, 15.)

Tultuaan kolmivuotiaan ikään lapsi on yleensä oppinut puhumaan ja osaa ilmaista ajatuksiaan yhä pidemmin virkkein. Lapsi on alkanut itsenäistymään, mutta elää vielä lapsuuden kuvissa. Sigmund Freud on käyttänyt tämän kehitysvaiheen aikana tapahtuvan sisäisen psyykkisen kontrollin ja sensuuritoiminnan kehittymisestä nimitystä yliminän muodostuminen. Kehitysvaihetta on myös nimitetty oidipaalivaiheeksi. Lapsen maailmankatsomus on hyvin tunnepitoista. Lapsi on siinä luulossa, että maailma pyörii ainoastaan hänen ympärillään ja on olemassa vain häntä varten. Kuitenkin lapsi on ympäristön tuote ja syntynyt perheeseen, jolla on omat taustansa ja tapansa. Niinpä lapsen on alettava ottamaan itsensä lisäksi myös ympäristö huomioon. Lapsen on osattava ottaa vastaan käskyjä ja noudattaa sääntöjä. Yhteiskunta sanelee tietyt säännöt ja vanhemmat asettavat omat rajansa lapselle. Usein lapsi kapinoi näitä annettuja sääntöjä vastaan. Loppujen lopuksi lapsen on kuitenkin annettava periksi ja noudatettava vanhempiansa tahtoa. (Dunderfelt 2011, 73–74.)

Yliminän kehitykseen kuuluu, että lapsi oppii miksi säännöt ja rajat on asetettu. Se ei riitä, että lapsi tekee oikein siksi, että tietää sen olevan oikea käyttäytymismalli, vaan hänen tulee myös sisäistää miksi juuri näin on käyttäydyttävä. Kun lapsi on sisäistänyt käyttäytymistavat ja käskyt, on hän huomaamattaan muodostanut oman sisäisen minuutensa. Lapsi käyttäytyy ympäristön vaatimalla tavalla ilman kapinointia. Yliminän viimeisen kehitysvaiheen kautta lapsi on saanut sisäistä vahvuutta samaistuttuaan omaa sukupuolta olevaan kasvattaajaansa. (Dunderfelt 2011, 75.)

Kun yliminä on kehittynyt suotuisasti, on lapsella tulevan kehityksen pohjalla aimo annos tarvittavia ominaisuuksia. Lapsi on oppinut olemaan osa ympäristöä ja hyväksytty sen silmissä. Yliminän kehityksen kautta luodaan pohja myös sosiaalisen identiteetin kehitykselle. Lisäksi omatunto on alkanut kehittymään. Lapsi on saavuttanut jonkinlaisen sukupuoli-identiteetin ja alkaa usein toimia oman sukupuolen odotusten mukaisesti. Esimerkiksi 5-7-vuotiaana lapsilla on jo selkeät tyttö- ja poikaroolit ja leikit alkavat muuttua rooleihin kuuluvien leikkien mukaisiksi. Kehitysvaihe, jossa lapsi rakentaa omaa identiteettiään ja sisäistä minäkuvaansa, voi olla vanhemmille hyvinkin rankkaa. Tässä vaiheessa kasvatustilapiirillä on suuri vaikutus lapsen kehitykseen. Myönteisellä kasvatustilapiirillä ja sopivilla rajoilla voidaan yleensä taata turvallinen pohja yliminän kehitykselle. (Dunderfelt 2011, 75–76.)

Lapsen kehityksessä tärkeää ovat tietynlaiset elämänrytmit. Rutiinien avulla lapsi oppii vuorokausirytmien ja erottaa niihin kuuluvat askareet. Lapsen kehityksen kannalta tulisi hänen tulla myös tutuiksi vuodenaikojen ja koko vuoden rytmien kanssa. Tämän on todettu vaikuttavan lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen enemmän, kuin aikaisemmin on luultukaan. (Dunderfelt 2011, 77.)

Ympäristön rytmi sisäistyy lapseen ja tietynlainen jatkuva toistuva rytmi luo lapselle turvallisuutta. Tämän vuoksi päiväkodeissa ja kouluissakin noudatetaan hyvin pitkälle samoja rutiineja. Perushoitotilanteiden saatavuus ja säännöllisyys luovat perustan lapsen luottamukselle tai päinvastoin epäluottamukselle niiden ollessa puutteellisia. Pienelle lapselle on usein paljon tärkeämpää perheen sisäinen kulttuuri, kuin rutiineihin kyllästyneille aikuisille. Lapsi haluaa viettää tie-

tyllä totutulla tavalla juhlapyhät ja muut rituaalit, jotka perhe on luonut itselleen. Rytmit ovat erittäin tehokas kasvatukseen, jolla voidaan vaikuttaa myös lapsen kehitykseen myönteisesti. (Dunderfelt 2011, 77.)

4.2 Leikki

Leikkiä ei pysty määrittelemään yksiselitteisesti niin, että se sisältäisi kaiken mitä leikkiin kuuluu. Leikki on toimintaa, joka on vapaaehtoista, ennakoimaton, säännönmukaista ja kuvitteellista. Lasta ei voi pakottaa leikkimään ilman, ettei leikistä katoa jotain olennaista. Leikin tulee olla spontaania, jotta se voi olla hauskaa ja mukaansatempaavaa. Leikin avulla lapsi oppii erilaisia rooleja ja niiden avulla lapsi pystyy suoriutumaan asioista, jotka olisivat liian vaikeita ilman roolin tukea. (Jantunen & Lautela 2011, 13–14.)

Sosiaaliset suhteet lasten kesken solmitaan leikin avulla. Leikillä on myös monia pedagogisia merkityksiä ja siksi on tärkeää osata ohjata leikkiä oikein. Lapsi oppii leikkimään aikuisen ja vanhempien lasten kanssa toimiessa. Leikissä lapsi kohtaa todellisuuden kuvitteellisen maailman kautta. Lapsen persoonallisuuspiirteet heijastuvat heidän tapansa leikkiä ja toimia yhdessä muiden lasten kanssa. Vaikka leikki ei ole todellista, voidaan sitä tarkastellessa erottaa hyvin tärkeitä asioita. Leikin kautta voimme havainnoida lasten välisiä suhteita, tunteita, leikin esikuvia ja motorisia taitoja. Leikin laadusta voidaan myös erottaa kouluvalmiuden piirteitä. (Parkkinen & Keskinen 2005, 21.)

Leikki on lapselle hyvin tärkeää, koska sen avulla lapsi käsittelee vaikeita asioita esimerkiksi koulun aloittamista, avioeroa tai kuolemaa. Kun lapsi on käsitellyt tietyn asian leikin avulla, on hän valmis siirtymään seuraavaan aiheeseen. Leikin kautta lapsi oppii monenlaisia taitoja muun muassa tunteiden ilmaisua, keskittymistä ja itsehillintää. Lapsen leikkiessä yhdessä toisten lasten kanssa oppii hän kieltä, yhteistyötaitoja ja motoriset taidot kehittyvät. Aikuisen rooli on mahdollistaa leikki lapselle tukemalla ja innostamalla. Leikin käynnistyttyä aikuinen siirtyy sivuun havainnoimaan ja seuraamaan leikin kulkua. (Jantunen & Lautela 2009, 149–153.)

Leikkiminen etenee vaiheittain, joista varhaisimpana pidetään jo lapsen ensimmäistä hymyä. Lapsen oppiessa liikkumaan mahdollisuudet leikkiin lisääntyvät. Kun lapsi on noin kolmevuotias, leikkii hän itsekseen ja vasta sen jälkeen alkaa kiinnostua leikistä muiden lasten kanssa. Yhteisleikit alkavat kiinnostaa varsinaisesti neljän vuoden iässä. Viisivuotiaana lapsia alkaa kiinnostaa sääntöleikit, jolloin leikkeihin tulevat johtajat. (Dunderfelt 2006, 83–84.)

Leikissä lapsi opettelee vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Lapsen asema ryhmässä on yhteydessä hänen leikkitaitoihinsa. Se miten paljon ja millä tavalla lapset leikkivät ryhmässä, määrää heidän kiintymyksensä ryhmään. Leikki on tärkeä väline koko lapsen varhaiskasvatuksen ajan. Opetushallituksen antamissa ohjeissa esikouluopetuksen opetussuunnitelmassa leikin tärkeyttä korostetaan lapsen oppimisen taustalla. Lapsen mennessä kouluun on hänen osattava toimia itsenäisesti ja hallittava omaa toimintaa. Näitä taitoja lapsi opettelee leikin avulla. (Parkkinen & Keskinen 2005, 22-29.)

4.3 Koulukypsyys

Suomessa yleisin ikä aloittaa oppivelvollisuus on 7 vuotta. Lapsi on jo tottunut siirtymävaiheisiin päiväkodin pienempien ryhmästä isompien ryhmään ja edelleen esikouluun. Usein sopeutuminen päiväkotimaailmaan auttaa lasta kohtaamaan myöhemmät haasteet, kuitenkin jokaisessa siirtymisvaiheessa voi esiintyä tietynlaisia sopeutumisongelmia, niin koulun aloittamisessakin (Brazelton 1995, 352). Monelle vanhemmalle lapsen oppivelvollisuuden alkaminen on haasteellinen paikka. Vanhemmat saattavat alkaa painostaa lasta kehittymään tietyissä oletetuissa taidoissa, jotta he eivät olisi huonompia kuin luokkatoverinsa. Vanhempien tulisi keskittyä enemmän lasten tunne-elämän kehitysvaiheeseen, kuin tiedollisiin kykyihin, sillä lapsi kyllä oppii, jos vain on sinut itsensä ja muun ympäristön kanssa (Brazelton 1995, 352).

Koulunkäynnin aloittamiseen lapselta vaaditaan tiettyjä valmiuksia. Lapsen tulisi olla fyysisesti kehittynyt niin, että hän kestää koulupäiviin liittyvän rasituksen. Lapsen keskittymiskyvyn tulisi olla sellainen, että hän pystyy keskittymään an-

nettuihin tehtäviin ja pystyy ottamaan vastaan annettuja virikkeitä. Päiväkodin kautta lapsi on usein oppinut kyvyn irtautua vanhemmistaan, joka korostuu erityisesti lapsen lähtiessä koulutielle. Tällöin lapsi itsenäistyy ja irtaantuu vanhemmistaan yhä enemmän. Koulun mentäessä on osattava ottaa vastaan arvostelua ja sosiaalista kontrollia sekä opettajan, että muiden oppilaiden taholta. (Dunderfelt 2011, 80.) Kaikille lapsille hyvien valintojen tekeminen ja itsekurin harjoittaminen ei ole helppoa, siksi vanhempien pitäisi opettaa lapsilleen oikeiden valintojen moraalista merkitystä (Child Development Institute i.a). Kognitiivinen kehitys tulisi olla sillä tasolla, että lapsi osaa ilmaista itseään ja ymmärtää puhetta sekä pystyy ajattelemaan tarvittavalla tavalla. (Dunderfelt 2011, 80.)

Kehityserot voivat olla suuria ensimmäisellä luokalla. Opettajat ovat tietoisia siitä, että luokalle tulee hyvin erilaisia ja eri määrän tukea tarvitsevia oppilaita. Yleensä koulun aloittava pieni oppilas on innoissaan alkavasta opinpolustaan ja kiinnostunut uusien asioiden oppimisesta. Ensimmäiselle luokalle mentäessä lapsen tulisi selviytyä arkirutiineista itsenäisesti ja huolehtia koulutehtävistään ja tavaroistaan. Koulun aloittaminen tarkoittaa myös monelle lapselle sitä, että hän haluaa tulla kohdelluksi isona muiden koulutoverien silmissä. (Karvonen & Lehtinen 34–35.) Lapsi itsenäistyy aloittaessaan koulun ja kokee olevansa kypsempi, kuin päiväkodissa. Kuitenkin lapsi on vielä pieni ja kotioloissa tarvitsee edelleen hellyyttä ja kohtelua lapsena.

4.4 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisuutta ja hyviä sosiaalisia taitoja pidetään usein tärkeinä. Monesti sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot sekoitetaan keskenään, ne tarkoittavat kuitenkin eri asiaa. Sosiaalisuus on ihmisen ominaispiirre, joka saadaan syntyessä. Sosiaalisuudella tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin ihminen viihtyy muiden ihmisten seurassa ja miten paljon hän on kiinnostunut heistä. Sosiaaliset taidot taas eivät ole synnynnäisiä, vaan ne opitaan. Sosiaalisiin taitoihin vaikuttavat kasvatus ja kokemukset ja niitä on mahdollista harjoittaa sekä vahvistaa. Sosiaaliset taidot kertovat kuinka hyvin ihminen ottaa vastaan uudet ihmiset ja tilanteet sekä miten hän selviää niistä. Sosiaalisuus ja hyvät sosiaaliset taidot eivät automaatti-

sesti kulje käsi kädessä. Ihminen voi olla sosiaalinen ja viihtyä muiden seurassa, mutta hän omaa huonot sosiaaliset taidot, eli tutustuminen uusiin ihmisiin ja tilanteisiin on hänelle aluksi vaikeaa, eikä hän tiedä miten käyttäytyä näissä tilanteissa. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17–18.)

Sosiaalisilla taidoilla voidaan tarkoittaa montaa eri asiaa riippuen kulttuurista ja meneillään olevasta aikakaudesta. Asioita joita pidettiin merkinä hyvistä sosiaalisista taidoista 1920-luvulla, ei välttämättä arvosteta tänä päivänä. Nykyään arvossa pidetään ihmisen nopeaa sopeutumista uusiin tilanteisiin ja tutustumista vieraisiin ihmisiin. On tärkeää luoda kontakteja monenlaisiin ihmisiin, sillä verkostoitumisesta koetaan olevan hyötyä esimerkiksi työelämässä. Empatiakyky ja sympatia ovat osa sosiaalisia taitoja. Hyvät sosiaaliset taidot omaava ihminen osaa asettua toisen asemaan ja tuntee myötätuntoa muita kohtaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 20–21.)

Tarkasteltaessa sosiaalisia taitoja on huomioitava moraalinen ja eettinen puoli. Usein sosiaaliset taidot yhdistetään ongelmaratkaisutilanteeseen, siihen kuinka hyvin ihminen pystyy selviytymään ongelmallisista tilanteista. Kuitenkin on muistettava, että kaikki keinot eivät ole eettisesti oikein. Esimerkiksi lapsi voi helposti ratkaista ongelmallisen tilanteen turvautumalla aggressioon, mikä ei ole hyväksyttävä toimintatapa, vaikka se koetaan joskus tehokkaammaksi kuin puhuminen. (Keltikangas-Järvinen 2010, 23–24.)

4.5 Lasten sosiaaliset taidot ja niiden harjoittaminen

Ihmisen sosiaalisuus on jo syntyessä saatu persoonallisuuspiirre, joka tarkoittaa sitä miten palkitsevaa kenellekin on muiden ihmisten seura ja kiintymyssuhteet. Lapsen kannalta sosiaalisuutta pidetään hyvänä asiana, sillä sosiaalisen lapsen kasvatukseen on helpompi löytää lapsen kehitystä tukevat keinot. Sosiaalinen lapsi on kiinnostunut monista asioista ja erilaisista ihmisistä ja hänen on helpompi lähestyä uusia ja vieraita ihmisiä. Lapsen sosiaalisuuden ei voida siis nähdä johtuvan suoraan kasvatuksesta, vaan se on persoonasta kiinni. (Keltikangas-Järvinen 2010, 36–40.)

Ympäristön antamalla palautteella voidaan kuitenkin vaikuttaa lapsen sosiaalisuuteen ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Negatiivisella palautteella on suuri vaikutus hiljaisempien lasten sosiaalisten taitojen kehitykseen ja siksi on tärkeää tukea vähemmän sosiaalista lasta opettamalla häntä luottamaan itseensä sosiaalisissa tilanteissa. Yleensä kouluikään mennessä lapsi on oppinut tavan kohdata vieraita ihmisiä ja selviämään uusista tilanteista. Ujo lapsi ei ole välttämättä päässyt eroon ujoudestaan, vaan oppinut selviämään tuon piirteensä kanssa. Ujoja lapsia tulisi rohkaista leikkimään muiden lasten kanssa heidän persoonansa huomioon ottaen, eikä tehdä isoa numeroa lapsen hiljaisuudesta ja vetäytyneisyydestä. Ujous voi helposti hidastaa sosiaalisten taitojen hankkimista ja altistaa sosiaaliseen avuttomuuteen. Tämän vuoksi ujo lapset tarvitsevat jo varhain aikuisen apua positiivisten sosiaalisten tilanteiden kokemiseksi. (Keltikangas-Järvinen 2010, 48–49.)

Sosiaaliset taidot voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen jotka ovat: yhteistyötaito, aloitteellinen käyttäytyminen, vastuu, empatia ja itsekontrolli. Yhteistyötaitoinen lapsi osaa noudattaa sääntöjä ja työskennellä ohjeiden mukaan ryhmässä. Aloitteellisella käyttäytymisellä tarkoitetaan esimerkiksi lapsen oma-aloitteellista tutustumista muihin ihmisiin. Vastuullinen lapsi ymmärtää vastuullisuuden toiminnassaan ja empatiakykyinen osaa ottaa huomioon muiden tunteet ja mielipiteet. Itsekontrollilla taas tarkoitetaan rakentavaa käyttäytymistä ongelmatilanteissa. Näitä taitoja on mahdollista kehittää ja ne vahvistuvat parhaiten toisten kanssa vuorovaikutuksessa oltaessa. (Muhonen ym. 2009, 26–27.)

Lapsen ensimmäinen sosiaalinen ryhmä on hänen oma perheensä. Lapsen kuuluminen perheeseen on luonnollista ja hän sopeutuu siihen helposti. Myöhemmin lapsen vanhetessa alkaa hän kohdata erilaisia ryhmiä, joihin hänet liitetään ja joihin hänen tulisi mukautua. Nykypäivänä lapsi viettää hyvin paljon aikaa varhaislapsuudessaan päivähoitossa, jolloin päivähoiton vastuu lapsen sosiaalisesta kehityksestä korostuu. Päiväkoti ympäristönä luo lapselle edellytykset fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun. Hyvin toimiva varhaiskasvatusympäristö antaa lapselle mahdollisuuden leikkiä, liikkua, tutkia ja ilmaista itseään. Toimivalla ympäristöllä vahvistetaan myös lapsen itsetuntoa, hyvinvointia ja osallistumista. (Parkkinen & Keskinen 2005, 8.)

Lapset eivät voi vaikuttaa kaikkien ryhmien muodostamiseen, joihin he kuuluvat, esimerkkinä koululuokan muodostuminen. Usein luokissa syntyy erilaisia ryhmiä ja kaverisuhteita. Ryhmissä lapset matkivat toistensa käyttäytymistä ja ryhmälle muodostuu tietynlaiset käyttäytymismallit, jotka ovat hyväksyttäviä ryhmän sisällä. Esimerkiksi lapsen aggressiivisuus voi johtua siitä, että aggressiivinen käytös on hyväksyttyä ryhmässä. (Salmivalli 2000, 148–149.) Ryhmässä kaikkien ei tarvitse olla suosittuja, mutta toverisuosio voi kuitenkin suojata lasta monilta ongelmilta. Yksinäisyys, eristäytyminen ja kiusatuksi joutuminen, voi johtua torjutuksi tulemisesta ja epäsuosiosta. Usein ryhmässä saavutettu sosiaalinen asema on pysyvä. (Salmivalli 2000, 34.)

4.6 Itsetunto

Kasvun tukemiseen liittyy myös vahvasti lapsen itsetunnon vahvistaminen, joka on kehityksen kannalta tärkeää. Hyvän itsetunnon pohjana on oman itsensä hyväksyminen virheineen. Ympäristön palaute vaikuttaa lapsen itsetuntoon ja positiivinen palaute auttaa lasta tuntemaan itsensä kelvolliseksi. (Ikonen ja Krogerus 2009, 81.)

Hyvällä itsetunnolla tarkoitetaan tunnetta, jolla ihminen näkee itsessään hyviä ominaisuuksia. Itsetunto on tärkeä persoonallisuuden ominaisuus, joka on selvästi määriteltävissä. Se kuvastaa ihmisen sisäistä tunnetta omasta hyvyydestään ja arvokkuudestaan, sekä millaisena hän itseään, arvomaailmaansa ja tavoitteitaan pitää. Kun ihmisen itsetunto on hyvä, hänen minäkuvansa on totuudenmukainen. Hyvän itsetunnon omaava ihminen pystyy myös havaitsemaan omia heikkouksiaan ja arvostamaan itseään niistä huolimatta. Hän pyrkii eroon huonoista piirteistään. Kyky sietää epäonnistumisia ja pettymyksiä on hyvän itsetunnon merkki ja samalla se auttaa ihmistä tulkitsemaan ympäristöään ja ymmärtämään, että muutkin ihmiset epäonnistuvat ja kokevat pettymyksiä. (Keltikangas-Järvinen 2003, 16–23.)

Koulun vaikutus lapsen itsetunnon kehittymiselle on suuri. Kun lapsi aloittaa koulun, alkaa hän arvioida käytöstään uudella ja kriittisellä tavalla. Itsekriittisyys-

den kehittyminen nopeutuu koulun alkaessa ja tyytymättömyys omiin aikansaannoksiin katoaa vähitellen. Ensimmäisten kouluvuosien antama palaute on erityisen tärkeä itsetunnon kannalta, koska tänä aikana lapselle muodostuu käsitys omasta osaamisestaan. Koulumenestys muokkaa itsetuntoa ja samalla itsetunto auttaa koulumenestyksessä. Hyvällä itsetunnolla varustettu lapsi pystyy asettamaan tavoitteensa riittävän korkealle ja uskomaan omaan osaamiseensa. (Keltikangas-Järvinen 2003, 179–181.)

Koulu olisi paras paikka tukemaan lapsen itsetunnon kehitystä ja samalla korjaamaan jo syntyneitä vaurioita. Todellisuudessa tilanne on kuitenkin toinen. Monet lapset kokevat olevansa epäonnistuneita, koska palaute on pääsääntöisesti sitä, että parantamisen varaa olisi. Monet jäävät suorituksissaan keskittämällä alapuolelle, vaikka onnistuisivat kuinka hyvin tahansa. Kilpailu huomiosta koulussa on kovaa ja sitä yritetään saada kaikin keinoin esimerkiksi häiriköimällä. Lapsi, joka on arka ja hiljainen ja jolla on mahdollisesti vielä itsetunto-ongelma, joutuu huonoimpaan asemaan ja jää helposti huomiotta. Lapset, joilla on jo kouluun tullessa hyvä itsetunto hyötyvät koulun tuesta itsetunnon rakentajana eniten, koska heidän sosiaaliset valmiutensa ovat jo valmiiksi hyvät koulusta riippumatta. (Keltikangas-Järvinen 2003, 179–181.)

4.7 Sosionomin valmiudet koulumaailmaan

Sosionomin (AMK) koulutus antaa valmiudet työskentelyyn monella eri alalla. Sosionomi voi työllistyä esimerkiksi varhaiskasvatukseen, lastensuojelun sekä nuorisotyön aloille. Lisäksi sosionomi voi tehdä myös töitä aikuisten kanssa muun muassa päihde- ja mielenterveystyössä. Sosionomi (AMK) sisäistää ja on sitoutunut sosiaalialan arvoihin ja eettisiin periaatteisiin. Sosionomi (AMK) osaa ottaa ihmisen huomioon yksilönä ja ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat. Hän tukee ja ohjaa asiakkaita tavoitteellisesti heidän arjessaan ottaen huomioon elämäntilanteet sekä kasvun ja kehityksen eri vaiheet. Sosionomi (AMK) osaa myös soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

Sosionomi (AMK) tuntee palvelujärjestelmän ja siihen liittyvän lainsäädännön. Hän on tietoinen niihin liittyvistä muutoksista ja kehittämisestä. Hän osaa tarvittaessa antaa palveluohjausta tilanteen mukaan. Sosionomi (AMK) pystyy toimimaan hyvin moniammatillisissa verkostoissa. Hän pystyy reflektiiviseen työskentelyyn ja soveltamaan vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.)

Edellä kuvattu osaaminen soveltuu sosionomin työskentelyyn koulumaailmassa. Koulussa on tärkeää pystyä toimimaan yhteistyössä koko työyhteisön kanssa ja samalla ottamaan huomioon lasten yksilölliset tarpeet. Sosionomi osaa antaa palveluohjausta vanhemmille tarvittaessa. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää koulumaailmassa. Tarvittaessa sosionomi (AMK) voi tehdä lastensuojeluilmoituksen. Sosionomin (AMK) koulutus antaa valmiudet tuntea lapsen kehityskaaren, joka on tärkeää kasvatusalalla työskenneltäessä.

Sosionomin työ perustuu vahvaan ammattietiikkaan riippumatta missä sosiaalialan tehtävässä työtä tehdään. Sosiaalityössä ammattietiikalla tarkoitetaan sitä, että asiakkaita kohdellaan ihmisarvoisina yksilöinä ja heidän loukkaamattomuuttaan sekä koskemattomuuttaan tulee kunnioittaa ja heidät on hyväksyttävä sellaisina kuin he ovat. Asiakkaan tulee saada olla mukana hänen elämänsä koskevilla päätöksillä ja asioilla, jolloin hänen itsemääräämisoikeutensa toteutuu. Sosiaalialan ammattilaisella on velvollisuus puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin ja ongelmatapauksiin. Jos hän laiminlyö tätä velvollisuutta, hän toimii ammattieettisesti väärin. (Hämäläinen ja Niemelä 160–162, 1993.)

Mietittäessä sosionomin mahdollista työkenttää koulumaailmassa, tulee väistämättä mieleen ajatus salassapitovelvollisuudesta ja mitä haasteita se tuo työskentelyssä eri ammattikuntien välillä. Suomen perustuslaissa on määritelty sosiaalialan salassapitovelvollisuutta muun muassa niin, että kyseisessä ammatissa toimiva henkilö ei saa kertoa eteenpäin asiakkaansa tietoja, jotka hän on työssään saanut. Salassapitovelvollisuus säilyy edelleen, vaikka henkilön työsuhte loppuisikin. (Finlex 28.6.1994.)

Sosiaalialalla työskenneltäessä on jokaisen asiakkaan ja ammattilaisen välinen suhde oltava luottamuksellinen. Asiakkaan tulee voida luottaa työntekijään täydellisesti. Koulussa työskennellään moniammatillisessa ympäristössä ja tällöin salassapitovelvollisuus voi olla välillä hankalaa. Sosionomin tulisi voida tehdä yhteistyötä opettajien, kuraattorin, koulupsykologin ja muun koulun henkilökunnan kanssa, mutta miten toimia tällaisissa luottamuksellisissa tilanteissa. Koulussa olisi oltava selkeät säännöt mihin tilaisuuksiin siellä työskentelevä saisi osallistua ja tämä tulisi selventää myös vanhemmille. Näkisimme sosionomin työssä koulussa tärkeimpänä linkkinä yhteistyön muiden ammattikuntien välillä ja tällöin pelisäännöt tulee olla kaikille selkeät ja avoimet.

Suoraa lakia siitä miten mahdollisen koulussa työskentelevän sosionomin tulisi toimia, ei ole. Kuitenkin hänen tulee ottaa työssään huomioon monet lait, jotka koskevat lapsia ja yleisesti työtä sosiaalialalla. Esimerkkinä tästä ovat sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista määräävä laki, terveydenhuollon ammattihenkilölaki ja henkilötietolaki. Lisäksi on oltava tietoinen muista kuin suoranaisesti omaa ammattia koskevista laeista. Koulussa työskenneltäessä noudatetaan myös perusopetuslakia. (Sosiaalitaito 1.4.2009.)

5 DIAKONINEN NÄKÖKULMA KASVUN TUKEMISEEN

5.1 Diakoniatyö

Diakoniatyö on kokonaisvaltaista auttamistyötä, jolla pyritään vaikuttamaan epäkohtiin sekä yksilön, että yhteiskunnan tasolla. Työn perustana on tukea kaikkia heikommassa asemassa olevia, silloin kun muu ammattiapu ei enää riitä. Työtä tehdään yksilöiden lisäksi perheiden ja ryhmien kanssa. Diakoniatyössä yhteistyö eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa on tärkeää. (Diakoniatyöntekijöiden liitto, i.a.)

Diakoniatyössä voidaan erottaa neljä ydinosaa-alueita. Hengellisen työn osaaminen, kirkon organisaation tunteminen ja kehittämistyö, yhteiskunnallinen ja yhteisöllinen osaaminen sekä diakonisen asiakastyön osaaminen, ovat kaikki tärkeitä osa-alueita diakoniatyötä tehtäessä. Diakoniatyön keskipisteenä ovat asiakkaat, yhteisöt ja yksilöt. Asiakkaita kohdattaessa ei riitä pelkästään hengellinen ja kirkollinen osaaminen, vaan on osattava ottaa asiakas huomioon kokonaisuutena. Toiminnassa on tärkeää arvo-osaaminen ja se, että pystytään pysähtymään kuuntelemaan asiakasta ja hänen ongelmiaan. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 40–41.)

Diakoniatyössä lähdetään liikkeelle asiakkaan omasta käsityksestä hänen tilanteestaan. Asiakasta kuunnellaan omana itsenä ja ollaan aidosti kiinnostuneita hänen murheistaan ja huolistaan. Diakoniatyöntekijän tehtävänä on kuunnella, ohjata, neuvoa, tukea, rohkaista ja tehdä yhteistyötä eri verkostojen kanssa. Diakoniatyössä pidetään tärkeänä tasa-arvon toteutumista ja asiakkaan oikeuksien puolustamista. Työn vahvuutena voidaankin pitää aitoa ihmisten kohtaamista ja näkemistä. (Helin ym. 2010, 41–42.)

Keskeisintä diakonisessa asiakastyössä on, että ratkaisuja asiakkaan ongelmiin etsitään yhdessä. Työntekijän tarkoitus ei ole antaa asiakkaille valmiita ratkaisumalleja. Työssä pyritään löytämään asiakkaan vahvuudet ja ohjaamaan häntä käyttämään niitä rohkeasti tilanteen korjaamiseksi. Diakoniatyössä hengelli-

syys kulkee koko ajan mukana auttamassa vaikeiden asioiden käsittelyssä. Hengellisyyden kautta luodaan asiakkaalle toivoa, jonka hän on usein jo menettänyt ja hengelliset asiat otetaan puheeksi vain asiakkaan niin halutessa. Kristillinen ihmiskäsitys näkyy diakoniatyöntekijän työssä vahvasti. Jokainen ihminen on samanarvoinen ja Kristuksen rakkaus kuuluu kaikille. (Helin ym. 2010, 42.)

Diakoniatyö on usein itsenäistä työtä ja vaihtelee seurakunnan mukaan. Kuitenkin myös diakoniatyössä, niin kuin muussakin sosiaalityössä on seurattava tiettyjä lakeja ja säännöksiä. Seurakunnan omat säännökset esimerkiksi avustasioissa on otettava huomioon ja lisäksi työtä ohjaavat yleiset diakoniatyön strategiset linjaukset sekä hiippakunnan säädökset. Diakoniatyöntekijä noudattaa myös yhteiskunnallisia lakeja. Hänellä on sosiaalityöntekijän tavoin velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus lapsen turvallisuuden ollessa uhattuna. Diakoniatyöntekijällä on ehdoton vaitiolovelvollisuus ja mikäli hän joutuu tekemään yhteistyötä muiden tahojen kanssa asiakkaan asioihin liittyen, tulee hänellä olla asiakkaan lupa. (Helin ym. 2010, 43.)

5.2 Lapsidiakonia

Mattilan (2003) esittämä ajatus lapsidiakoniasta avaa näkymän diakonin koulussa tekemään työhön. Lapsidiakonian tehtävinä ja tavoitteina ovat lapsen hädän lievittäminen, turvattomuuden vähentäminen hänet huomioiden sekä huolenpidon lisääminen sekä lapsen persoonan vahvistaminen ja puolustaminen (Mattila 2003, 15). Lapsidiakonian tärkeimmät periaatteet ovat lapsilähtöisyys, varhainen puuttuminen asioihin, turvallinen arki ja matala kynnyks. Lapsilähtöisyydessä tarkastellaan sitä, mitä tarvitaan lapsen turvalliseen kasvuun ja miten tarve voidaan täyttää. Lapsen kokemus turvallisuudesta ja huolenpidosta on keskeistä. Varhaisessa puuttumisessa oleellista on lapsen näkeminen ennen kuin varsinaisia oireita ilmenee tai oireet ovat vähäisiä. Turvallinen aikuinen, joka takaa turvallisen liittymisen muihin lapsiin on osa turvallista arkea. Tästä hyvä esimerkki voisi olla maksuton iltapäiväkerho, jossa aikuisilla on lapsille aikaa. Tämä olisi myös hyvä matalankynnyksen paikka lapsille ja vanhemmille joilla ei ole varaa maksullisiin kerhoihin, sekä myös niille vanhemmille, joilla ei

ole voimavaroja tukea lapsen harrastusta esimerkiksi päihdeongelman tai liiallisen työnteon vuoksi. (Mattila 2003, 21–25.)

Alakouluikäiselle lapselle opettaja on tärkeä ihminen. Jokaisella lapsella on oikeus tulla huomioiduksi. Tämä saattaa olla opettajille haasteellista, koska opettajien resurssit ovat rajalliset ja heidän perustehtävänsä on kuitenkin opettaminen. Opettajat kykenevät tekemään aika paljon kaikesta huolimatta. Lapsilähtöisellä koulukasvatuksella saavutetaan toimintatapoja, joilla tuetaan lapsen tervettä kasvua eikä tehdä ainoastaan aikuisten elämää helpoksi. Opettajat pysyvät myös tarkastelemaan omia toimintatapojaan, etteivät he esimerkiksi lanista oppilaita. (Mattila 2003, 106–107.)

Opettaja voisi myös lisätä henkilökohtaisia tapaamisia oppilaiden kanssa ja käydä heidän kanssaan keskusteluja eri asioista. Tällaiset keskustelut voisivat olla samanlainen käytäntö kuin vanhempainvartit. Tällöin oppilaat eivät mieltäisi niitä rangaistuksiksi, koska usein henkilökohtaiset keskustelut ajatellaan sellaisiksi. Keskusteluissa opettajalla olisi mahdollisuus kohdata oppilas ja kysellä kuulumisia ja samalla lisätä heidän välistä luottamusta. Tämä voisi olla yksi tapa tuoda lapsidiakoniaa kouluun. (Mattila 2003, 107.)

Tässä näkisimme sosionomi-diakonille yhden työskentelytavan. Sosionomi-diakoni voisi tällaisia keskusteluja järjestämällä helpottaa opettajien työtaakkaa ja samalla olla luotettava aikuinen oppilaille. Diakonilla olisi aikaa kuunnella oppilaita heidän huolissaan ja ongelmissaan. Diakonina hän voisi myös tukea hengellistä kasvua ja auttaa lapsia uskontoon ja uskomiseen liittyvissä pulmissa.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Prosessin kuvaus

Aloitimme opinnäytetyöprosessin kehittämishankkeen aikana yhteistyössä Ylästön koulun kanssa keväällä 2011. Toteutus alkoi aiheen ja tiedonkeruumenetelmän valinnalla. Päädyimme haastattelututkimukseen, koska koimme sen olevan paras tapa tiedon keruuseen tutkimusongelmaamme ajatellen. Haastattelukysymykset muodostuivat miettiessämme mitä haluamme saada selville sosionomin mahdollisuuksista työskennellä kouluympäristössä. Haastateltavia valitessamme halusimme mahdollisimman monen ammattikunnan edustajan näkemyksen aiheesta.

Haastattelimme koulun rehtoria, apulaisrehtoria, yleisopetuksen opettajaa, erityisluokan opettajaa, koulunkäyntiavustajaa ja kuraattoria jokaista yksitellen koulun tiloissa. Olimme antaneet kysymykset haastateltaville etukäteen, jotta he pystyisivät pohtimaan annettuja teemoja ennen haastattelua. Haastattelutilanteessa toinen meistä oli haastattelijan roolissa ja toinen teki muistiinpanoja sen varalta, että nauhurin kanssa tulisi ongelmia.

Saimme tutkittavaa aineistoa tarpeeksi. Jokainen haastateltava vastasi esitettyihin kysymyksiin melko laajasti ja aiheeseen liittyen. Emme kohdanneet kovinkaan suuria ongelmia aineistoa kerättyä ja sitä analysoitaessa. Ainoastaan haastatteluja litteroidessamme huomasimme, että välillä haastateltavan vastauksista oli vaikea hahmottaa vastauksen ydin, koska puhekielessä käytetään paljon merkityksettömiä niin sanottuja täytesanoja. Vastauksia lukemalla ja poistamalla näitä turhia sanoja saimme tekstistä luettavampaa ja helpommin ymmärrettävää.

Opinnäytetyöprosessin aikana työ muuttui jonkin verran, sillä päätimme keskittyä erityisesti ensimmäisiin luokkiin ja heidän tarpeisiin. Tavoittelemme kumpikin LTO-pätevyyttä, joka osaltaan myös ohjasi työn suuntaa. Työmme teoriapohja muodostui sen mukaan. Ylästön koulu ja sen henkilökunta suhtautui erittäin

myönteisesti työskentelyymme, joten opinnäytetyötä oli helppo alkaa työstämään.

6.3 Aineiston keruu

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivisen tutkimuksen kenttä on laaja ja usein menetelmät ja lähestymistavat menevät päällekkäin. (Syrjäläinen, Eronen ja Värri 2007, 7). Käytämme tiedonkeruuseen haastattelumenetelmää. Haastattelemme koulun henkilökuntaa monipuolisesti koulussa työskentelevistä ammattikunnista. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutussuhteessa haastateltavan kanssa ja näin ollen haastattelu onkin ainutlaatuisen menetelmä kerätä tietoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 191). Valitsimme menetelmäksi haastattelun, koska halusimme saada laajempia ja yksityiskohtaisempia vastauksia kysymyksiimme. Vastaukset liittyvät haastateltavien henkilökohtaisiin kokemuksiin ja näkemyksiin aiheesta. Kyseessä on aihe, josta ei paljon tiedetä ja tällöin usein menetelmänä käytetään juuri haastattelua. (Hirsjärvi ym. 2000, 192.)

Haastattelumme ovat puolistrukturoituja eli niin sanottuja teemahaastatteluja. Haastattelussa vastataan ennalta mietittyihin teemoihin. Kysymyksiä tai niiden esittämisjärjestystä ei kuitenkaan välttämättä ole tarkasti määritelty kuten strukturoidussa haastattelussa. (LIITE1) Teemahaastatteluja käytetään yleensä, kun vastaajajoukko on pieni ja halutaan saada syvällistä tietoa aiheesta. (Metsämuuronen 2008, 41.) Nauhoitimme haastattelut haastateltavien luvalla ja pyrimme litteroimaan ne mahdollisimman pian haastattelun jälkeen suoraan tietokoneelle.

Haastattelukysymykset rakentuivat ajatellen tutkimuskysymyksiämme. Haastattelut tehtiin niin, että pyrimme mahdollisimman vähän ohjaamaan haastattelun kulun suuntaa. Muutaman kerran haastattelu lähti kulkemaan hieman aiheen ulkopuolelle, jolloin ohjasimme keskustelun hienovaraisesti takaisin kysytyyn asiaan. Haastattelukysymykset olivat toimivia ja tuottivat tehokkaat vastaukset

haluttuihin asioihin. Kysymykset olivat myös tarpeeksi laajoja, eikä niihin voinut vastata pelkästään kyllä tai ei.

Kysyimme haastateltavilta mikä heidän näkemyksensä ja kokemuksensa on sosionomin työstä koulumaailmassa. Halusimme selvittää mitä mahdollisuuksia sosionomi toisi omalla ammattitaidollaan kouluympäristöön. Kysyimme haastateltavilta millä työntekijänimikkeellä heidän mielestään koulussa työskentelevää sosionomia voisi kutsua. Yhtenä tärkeänä osana työtämme oli diakoninen näkökulma kouluympäristössä. Kysyimme haastateltavilta millaisia mahdollisuuksia sosionomi-diakoni voisi tuoda kouluun.

6.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi on tutkimuksen yksi tärkeimmistä vaiheista. Tämä vaihe antaa tutkijalle vastaukset mahdollisiin ongelmiin. On mahdollista myös, että vastaukset eivät ole odotetunlaisia. Aineiston analyysitapa ei määräydy minkään tietyn säännön mukaan. Analyysivaihe ei tapahdu ainoastaan yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa, vaan usein aineistoa analysoidaan jo rinnakkain aineiston keruun kanssa. Aineiston analyysivaihe kannattaa aloittaa heti aineiston keräämisen jälkeen, kun se on vielä tuoreessa muistissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 217–218.)

Käytimme aineiston analysoimiseen sisällönanalyysia eli aineistolähtöistä toimintatapaa. Tässä analyysitavassa aineisto jaotellaan haluttujen teemojen mukaan, jonka jälkeen aineisto käsitellään teema kerrallaan. Tätä vaihetta helpottaa esimerkiksi aineiston luokittelu eri tiedostoihin teemojen mukaan. Aineistoa vertailtaessa huomataan mahdollisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Yhtäläisyydet voivat olla esimerkiksi usein toistuvia aiheita tai käsitteitä. Tässä vaiheessa aineistosta karsitaan epäoleelliset, merkityksettömät asiat tutkimustulosten kannalta. (Alavaikko 2011.)

Aloitimme analyysivaiheen nimeämällä kaikki haastateltavat numerokirjainyhdistelmillä. Aineisto oli mielenkiintoista luettavaa ja heti luettuamme sitä pystyimme

löytämään aineistosta yhtäläisyyksiä ja tiettyjä teemoja, jotka nousivat esille. Huomaisimme myös eroavaisuuksia ja asioita, joilla ei tutkimuksemme kannalta ole merkitystä. Haastattelujen perusteella pystyimme huomaamaan, että sosio-
nomille löytyisi todella työkenttää kouluympäristössä. Nostimme esille aiheita ja teemoja, jotka tukevat työmme tutkimuskysymyksiä ja teoreettista viitekehystä. Työmme pohjana on lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä oppimisen tukeminen koulussa.

7 TULOKSET

7.1 Sosionomin työmahdollisuudet koulussa

Tässä tutkimuksessa vastaajan iällä tai sukupuolella ei ollut merkitystä. Haastattelimme koulun henkilökuntaa monipuolisesti eri ammattikuntien näkökulmista. Analysoidessamme aineistoa huomasimme, että vastaajan ammattikunnalla oli merkitystä vastauksien näkökulmaan. Jokainen vastasi kysymyksiimme oman ammattikuntansa näkökulmasta ajatellen samalla myös lasten etua. Nimesimme haastateltavat satunnaisessa järjestyksessä vastaajiksi V1, V2, V3, V4, V5 ja V6.

Aineistossa ilmeni selkeästi tiettyjä toistuvia teemoja, joiden avulla pystyimme selvittämään haastateltavien mielipiteitä sosionomin työskentelystä koulussa. Lopulliset teemat syntyivät niin, että samat käsitteet toistuivat useissa vastauksissa. Saimme vastausten perusteella selville, mitä sosionomilta kouluympäristössä työskenneltäessä halutaan, odotetaan ja toivotaan. Nostimme tuloksista esille aiheet, jotka olivat keskeisiä työmme kannalta.

Kysyttäessä sosionomin mahdollista työskentelyä koulussa viisi haastateltavista oli ehdottomasti sitä mieltä, että sosionomille löytyisi paikka kouluympäristöstä. Vastaaja V6 ei oikein nähnyt uuden ammattikunnan tarvetta koulussa jo olevien ammattikuntien lisäksi. Vastaajat V2, V4 ja V5 korostivat vastauksissaan koulun tarvitsevan turvallista, luotettavaa aikuista, joka olisi lasten käytettävissä eri tilanteissa. Vastaaja V4:n mielestä tukea tarvitaan perusarjessa, ei pelkästään haastavissa- tai ristiriitatilanteissa. Usein lasten ongelmat saattavat olla pieniä, mutta vaikuttavat lasten mielestä suurilta. Vastaajat V2 ja V3 painottivat turvallisen aikuisen tarvetta ilman pedagogista vastuuta ja sidoksisuutta opetussuunnitelmaan. Vastaaja V4 ajattelee sosionomilla olevan asiantuntemusta yhteistyötaitojen, sosiaalisten taitojen ja ryhmädynamiikan osa-alueilla enemmän kuin opettajilla, joilla taas vastaavasti on pedagogista asiantuntijuutta. Vastaaja V1 näkee sosionomin aikuisena, joka on koko ajan käytettävissä lapsen ehdoilla siinä tilanteessa, jossa hän tarvitsee aikuista.

Vastauksissa tuli esille vanhempien ja koulun välinen yhteistyö. V5:n, V2:n ja V3:n mielestä sosionomilla on työkenttää kasvatuskumppanuuden vahvistamisessa. V2 pohti kodin ja koulun välistä luottamuspulaa, johon sosionomi voisi tuoda ammattitaidollaan helpotusta. Hänen olisi mahdollista rakentaa kestävämpää ja luotettavampaa suhdetta kodin ja koulun välillä. V5 ajatteli sosionomin olevan hyvä työpari vanhempien vartissa. Tällöin opettajalla on tukenaan luotettava aikuinen hankalien vanhempien kohtaamisessa. Sosionomi voisi olla myös valmistelemassa vanhempainiltoja opettajan kanssa. Myös monikulttuuriset perheet otettiin haastatteluissa huomioon. V3 kertoi, että sosionomi voisi olla sillanrakentajana monikulttuuristen lasten ja suomalaisten lasten välillä sekä samalla monikulttuuristen perheiden ja koulun välillä. Tästä hyvänä esimerkkinä oli vastaajan mukaan järjestämämme matalankynnyksen aamukahvitilaisuus lasten vanhemmille.

Yhtenä sosionomin työmahdollisuutena haastateltavat näkivät KIVA-koulutoiminta eli kiusaamisen vastaisen toiminnan, jota opettajat ohjaavat. V3 kertoi opettajien kiireestä ja siitä, että heillä ei ole aikaa toteuttaa KIVA-koulutoimintaa niin paljon kuin olisi tarve. Vastaajan mielestä sosionomin olisi tärkeää olla mukana toiminnassa jollakin tavalla. V5 näkee sosionomin voivan kuulua KIVA-tiimiin ja olla näin mukana opettajan kanssa selvittämässä kiusaamistilanteita. KIVA-koulutoiminta nähdään tarpeellisena Ylästön koulussa, koska sillä on pystytty ehkäisemään kiusaamista. V2:n mielestä sosionomilla on sellaista osaamista, joka auttaa häntä huomaamaan asioita, joita opettaja ei välttämättä pysty huomaamaan. Paljon asioita tapahtuu oppituntien ulkopuolella, jolloin opettaja ei välttämättä ole paikalla.

Vastaaja V3:n vastauksista tuli esille välituntiohjauksen tarpeellisuus. Vastaajan mielestä sosionomi osaa kiinnittää huomiota vuorovaikutussuhteisiin. Välitunneilla sosionomi olisi oppilaiden keskuudessa ja samalla harjoittamassa niin sanottua etsivää sosiaalityötä. V3:n ja V5:n mielestä sosionomi olisi ainoa aikuinen koulussa, jolla olisi mahdollisuus huomata erityistä tukea tarvitsevat lapset, esimerkiksi syrjään vetäytyvät, hiljaiset ja ujut. Tällaisten lasten mahdollinen problematiikka ei välttämättä tule esille tuntityöskentelyssä. Vastaaja V6:n mielestä sosionomi olisi tärkeänä apuna välituntitoiminnassa. Tällöin ulkona olisi

yksi aikuinen lisää ratkaisemassa välitunnilla syntyneitä ristiriitatilanteita. V5 näki sosionomin mahdollisuudet ohjattuun välituntileikittämiseen, jonka avulla pystytään myös mahdollisesti ehkäisemään kiusaamista.

Kysyttäessä, mitä mahdollisuuksia sosionomin läsnäolo koulussa tuo kouluympäristöön, tuli vahvasti esille erilainen kerhotoiminta. Joidenkin vastaajien mielestä harjoittamamme läksyparkkitoiminta olisi yhtenä osana sosionomin työtä. Opettajilla ei useinkaan ole aikaa eikä resursseja ylläpitää läksyparkkitoimintaa, joka taas on hyvinkin tärkeää lasten kannalta. Vastauksissa tuli esille myös esimerkiksi tyttö- ja poikakerhojen ohjaaminen. V2:n vastauksissa pohdittiin, että sosionomeilla on erilainen kosketus lapsiin ja he pääsevät monesti helpommin lähemmäksi lasta kuin opettajat. Erilaisten kerhojen avulla on helpompi huomata lasten ongelmat ja murheet.

Kaikissa haastatteluissa tuli esille koulun henkilökunnan välinen yhteistyö ja sen tärkeys. Vastaajat pitivät haasteena uuden ammattikunnan tulemistä kouluun ja sen yhteensovittamista arjen kanssa. Haasteena tätä pidettiin siksi, että sosionomilla ei vielä ole selkeästi määriteltyä työnkuvaa. V1 on sitä mieltä, että sosionomin tehtävänkuvan muokkaaminen on pitkä prosessi ja että sen tulisi olla yhdenmukainen joka koulussa, kuitenkin kunkin koulun tarpeet huomioon ottaen. V3 ajattelee, että haasteena on saada kohtaamaan opettajien tarpeet ja sosionomin mahdollisuus tehdä omaa työtään koulussa.

Vastaaja V4 mielestä koulussa saattaa vallita edelleen hieman vanhanaikainen ajattelutapa, jossa opettajat eivät halua jakaa vastuutaan kenenkään kanssa, koska kokevat muuten olevansa huonoja opettajia, kun eivät selviydy yksin. Vastaaja korostaa myös, että asenteet ovat pikku hiljaa muuttumassa, koska koulunkäyntiavustajien tarve on lisääntynyt ja myös kuraattorit ja psykologit vierailivat luokissa. Vastaajan mielestä haasteena on se, että opittaisiin tekemään yhteistyötä työpareina silloin, kun sille on tarvetta. Vastaaja V2 ajattelee, että sosionomi ei olisi tietyssä luokassa koko aikaa, mutta tarvittaessa hän olisi opettajan työparina. Tällöin kummankin työroolin tulisi olla selvillä. Opettajan ei tarvitse vastaajan mukaan olla mustasukkainen sosionomille, vaikka lapsi koskikin sosionomin enemmän omaan maailmaansa liittyväksi. Työtä tehdään

kuitenkin lasten parhaaksi. Vastaja V6 koki sosionomin työskentelyn koulussa hieman vieraana. V5 ajattelee mahdollisen työparin olemassaolon rikkautena. Tällöin lapsella on mahdollisuus keskusteluun aikuisen kanssa, kun jokin asia askarruttaa eikä opettajalla ole aikaa.

Kysyimme haastateltavilta millä työntekijänimikkeellä he koulussa olevaa sosionomia kutsuisivat. Nimikkeitä oli lähes yhtä monta, kuin vastaajia, eikä yksikään noussut ylitse muiden. Vastaajat V3 ja V4 nimesivät sosionomin koulusosionomiksi. V1 ja V6 käyttäisivät kouluaikuinen nimikettä, jota V1 perustelee sillä, että henkilö on koulussa aikuisena lasten ehdoilla. V2 pitäisi nimikettä vastuuaikuinen hyvänä, koska hän kokee sosionomilla olevan taitoa, jolla hän pääsee lasten kanssa samalle tasolle, johon itse ei koe pääsevänsä. Ja hänen mielestään sosionomista syntyy sellainen luottamus, että erityisesti tytöt puhuisivat heille. V5:n mielestä nimikkeen keksiminen on vaikeaa ja hän asettaisi työnimikkeen sosionomin koulutuksen mukaisesti.

7.2 Sosionomi-diakoni kouluympäristössä

Kysyimme haastateltavilta millaisia mahdollisuuksia sosionomi-diakoni toisi kouluympäristöön. Suuriosa vastaajista ajatteli positiivisesti diakonin koulussa oloon, kuitenkin nähtiin joitakin haasteita joita kristillinen työntekijä voisi tuoda mukanaan. Vastaja V1:llä ei ollut mielipidettä asiasta. V2 ajattelee, että mahdollisesti oppilaiden kodeista voisi tulla negatiivista palautetta diakonin läsnäoloon koulussa, koska hänet mielletään heti pelkästään kristilliseksi työntekijäksi. Nykypäivänä uskonnonopetus ei saa olla tunnuksellista ja siksi vastaja pohtii ristiriitaa diakonin työskentelyssä koulussa. Myös vastaja V4 kokee diakonin läsnäolon ongelmalliseksi siksi, että nykykouluissa on paljon eri uskontokuntien edustajia ja elämänkatsomustiedon opiskelijoita. Tämän vuoksi hän ajattelee, että diakonin pitäisi tehdä työnsä taitaen niin, ettei tyrkytä uskon asioita. Vastaja ei usko, että kukaan näin tekisikään, vaan ratkaisevampaa on se miten ihminen työtä tekee, oli sitten diakoni tai ei. Välillä vanhemmat ovat hyvinkin tarkkoja esimerkiksi aamunavausten suhteen, ettei niissä painoteta kristillistä oppia liikaa. Tällöin vanhemmat saattavat jopa ottaa asiasta yhteyttä kouluun.

Vastaaja V3 uskoo diakonille löytyvän paikan koulusta, koska seurakunnat tekevät jo lapsi- ja nuorisotyötä koulussa. Diakonit voisivat olla erityisenä linkkinä seurakuntaan ja hartaustoimintaan. Koulussa on seurakunnan aamunavauksia, joita vastaajan mukaan ei vierasteta. Vastaaja kokee diakonista olevan apua eri kriisitilanteissa esimerkiksi lapsen menettäessä läheisen. Diakoni voisi tällaisissa tapauksissa ohjata perheen seurakunnan järjestämiin sururyhmiin ja mahdollisesti tehdä jopa kotivierailun oppilaan luokse. Tämä olisi vastaajan mielestä erittäin hyvä asia.

Vastaaja V5 miettii, että diakoni voisi olla papin apuna järjestämässä aamunavauksia, joista vastuu kuuluu nyt opettajalle. Opettajalla ei ole useinkaan mahdollisuutta tavata pappia opetuksen vuoksi, joten yhteistyö on hankalaa. Vastaajan mielestä diakoni voisi olla myös apuna uskontotunneilla, koska jotkut aiheet voivat olla opettajille hankalia. Vastaaja V5 mainitsee kuoleman ja siitä puhumisen lasten kanssa, jossa diakonista olisi suuri apu. Vastaaja V6 painottaa diakonin mahdollisuutta lisätä koulun ja seurakuntien välistä yhteistyötä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Sosionomin rooli koulussa

Opinnäytetyössämme oli tarkoitus saada selville Ylästön koulun henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä sosionomin työmahdollisuuksista kouluympäristössä. Haastatteluiden avulla saimme selkeän vastauksen asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Kaikki vastaajat yhtä lukuun ottamatta olivat sitä mieltä, että sosionomi voisi työskennellä koulussa. Tuloksista tuli esille, että tarve uudelle sosiaalialan koulutuksen omaavalle henkilölle koulussa on suuri. Koulumaailma on muuttunut koko ajan. Luokkakoot kasvavat, opettajan auktoriteettia kyseenalaiseen entistä enemmän ja opettajan pitäisi olla mukana monessa itse opetuksen lisäksi. Opettajat ovat kiireisiä ja suuriosa ajasta menee opetussuunnitelman toteuttamiseen, vaikka he haluaisivatkin keskittyä enemmän lasten ongelmiin ja huoliin.

Puolet vastaajista painotti turvallisen ja luotettavan aikuisen läsnäoloa koulussa. Tällä aikuisella ei ole minkäänlaista pedagogista vastuuta ja näin hän pystyisi olemaan lasten käytettävissä eri tilanteissa. Tukea koettiin tarvittavan myös lasten perusarjessa, ei vaan ristiriitatilanteissa. Vastauksista kävi ilmi, että henkilökunnan mielestä sosionomilla on osaamista yhteistyö – ja sosiaalisten taitojen osa-alueilla. Opettajilla on taas vastaavasti enemmän pedagogista asiantuntijuutta. Näiden taitojen avulla sosionomi voi auttaa opettajaa huomaamaan lasten yksilölliset tuen tarpeet.

Nykyään puhutaan paljon kasvatuskumppanuuden vahvistamisesta ja tärkeydestä. Puolet vastaajista pohti sosionomin ammattitaidon tuovan uusia mahdollisuuksia kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen. Sosionomi voi toimia yhdyshenkilönä kodin ja koulun välillä luottamussuhdetta rakennettaessa. Sosionomi voi toimia opettajan työparina vanhempia kohdattaessa. Kouluissa on yhä enemmän monikulttuurisuutta ja sosionomi voisi olla yhdyshenkilö koulun ja monikulttuuristen perheiden välillä. Sosionomi voi kehittää ja luoda toimintamalleja, joissa otetaan huomioon monikulttuuriset lapset ja heidän perheensä.

Aineistosta tuli esille monia työmuotoja, joissa sosionomi voisi olla mukana. Sosionomi nähtiin erilaisten kerhojen sekä kiusaamisenvastaisen toiminnan ohjaajana. Välituntiohjaus koettiin tarpeellisena, koska luokkatilan ulkopuolella tapahtuu paljon asioita, joita opettajat eivät pysty aina seuraamaan. Erilaisten kerhojen avulla sosionomi tutustuu oppilaisiin ja pääsee heitä lähemmäksi, koska kerho on monesti rennompi tilaisuus kuin oppitunnit.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vastausten perusteella sosionomin katsottiin päteväksi moniin eri työmuotoihin. Yhtenä ongelmana varmasti nousee esille sosionomin työnkuvaa mietittäessä sen yhteensovittaminen koulun arkeen ja opettajien tarpeisiin. On tärkeää, että työ määritellään tarpeeksi hyvin, jotta se on mahdollisimman laadukasta. Uuden ammattikunnan tulo kouluun ja sen yhteensovittaminen arjen kanssa vie aikaa.

8.2 Diakoniatyön mahdollisuudet

Toisena tutkimuskysymyksenämme oli selvittää sosionomi-diakonin työmahdollisuuksia koulussa. Suuriosa haastateltavista vastasi selkeästi kysymykseen ja vastausten avulla pystyimme tekemään johtopäätöksiä aiheesta. Viisi vastaajista näki diakonin läsnäolon koulussa positiivisena, mutta myös haasteellisena. Haasteiksi koettiin oppilaiden kodeista mahdollisesti tuleva negatiivinen palaute, koska esimerkiksi aamunavauksista ollaan hyvinkin tarkkoja, ettei niissä painoteta pelkästään kristillisyyttä. Ristiriitoja saattaa syntyä siitä, että uskonnopeutus ei nykyään saa olla tunnuksellista ja diakoni voidaan kokea pelkästään kristillisen opin edustajaksi. Kouluissa on tänä päivänä paljon eri uskontokuntien edustajia ja diakonin läsnäolo koulussa voi aiheuttaa eriarvoisuuden tunnetta.

Hyvänä asiana diakonin läsnäolo koettiin silloin, kun esimerkiksi lapsi on menettänyt läheisensä. Tällöin diakonilla on ammattitaitoa auttaa lasta ja hänen perhettään kohtaamaan suru. Diakoni voi ohjata tällaisen perheen seurakunnan sururyhmiin ja mahdollisesti tehdä jopa kotikäynnin. Diakoni voisi olla yhdyslinkkinä seurakunnan ja koulun välillä tehtävässä yhteistyössä ja apuna opettajien kanssa uskontotunneilla. Johtopäätöksenä voidaan siis sanoa, että diakonin

ammattitaitoa arvostetaan ja nähdään, että siitä olisi apua koulussa. Kuitenkin itse sana diakoni herättää negatiivisia tunteita, koska se viittaa vahvasti kristityn kirkon palvelijaan. Haasteena on saada vanhemmat ymmärtämään, että diakoni olisi koulussa kaikkia varten uskontoon katsomatta. Diakoniatyössä tulee kunnioittaa kaikkien omaa uskontoa, kulttuuria ja mielipidettä elleivät ne loukkaa omaa tai toisten ihmisarvoa (Espoon hiippakunta, i.a).

8.3 Tavoitteiden täytyminen

Tavoitteenamme oli saada jonkinlainen kuva sosionomin mahdollisuuksista työskennellä koulumaailmassa Ylästön koulun henkilökunnan kokemusten ja näkemysten avulla. Mielestämme saimme melko hyvän käsityksen sosionomin työmahdollisuuksista ja samalla vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Vastasimme työllämme Ylästön koulun tarpeeseen kehittää mallia sosionomin työhön koulussa. Koulussa aihetta oli mietitty paljon. Siellä on ollut harjoittelussa sosionomiopiskelijoita, jotka ovat omalta osaltaan edistäneet sosionomin mahdollista työnkenttää. Haastattelukysymyksemme oli laadittu hyvin, sillä niiden avulla saimme selkeän kuvan siitä, mitä sosionomin työ voisi olla. Kerroimme haastatteluiden alussa haastateltaville mitä sosionomin osaamisvaatimukseen kuuluu ja näin osaltamme toimme työntekijöille tutuksi sosionomin koulutusta ja valmiuksia työelämään.

Tavoitteenamme oli myös selvittää mitä mahdollisuuksia diakoni voisi tuoda koulutyöskentelyyn. Saimme aiheesta jonkinlaisen näkemyksen, mutta olisimme voineet lisätä haastateltavien tietämystä diakoniatyöstä, jotta he olisivat voineet ehkä nähdä asian laajemmin. Välttämättä kaikilla ei ole tietämystä diakoniatyön sisällöstä ja tämä voi osaltaan vaikuttaa vastausten laajuuteen. Selvitimme myös seurakunnan ja koulun välistä yhteistyötä, mutta se oli tällä hetkellä hyvin vähäistä. Katsottiin, että aamunavaukset riittävät tällä hetkellä koulun ja seurakunnan väliseksi yhteistyöksi.

Yhtenä tavoitteenamme oli päästä tukemaan lasten hyvinvointia ja poistamaan mahdollisia oppimisenesteitä. Työmme avulla voimme antaa kouluihin välineet

lapsen kasvun tukemiseen ja sosionomin työnkuvan kehittämiseen edelleen. Uskomme, että tutkimuksemme auttaa asian eteenpäin viemistä ja kehittämistä, mutta resurssien rajallisuus saattaa estää sosionomin työllistymistä koulussa pysyvänä ammattikuntana.

8.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta tehdessä tulee olla tietoinen seikasta, että tutkija vaikuttaa omilla tulkinnoillaan tutkimuksen kulkuun ja tuloksiin. Tutkijan on pystyttävä perustelemaan miten hän on lajitellut tutkittavaa aineistoa ja mistä näkökulmasta tutkimustuloksia on tulkittu. Vaikka tutkija perustelisikin aineiston keruun ja analyysin uskottavasti, voi silti toinen tutkija päätyä erilaisiin tuloksiin. Tämä ei kuitenkaan osoita, että tutkimus olisi huono tai heikko. (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 189.)

Haastatteluaineiston laadulla on myös vaikutus tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimusaineiston laadukkuuteen voidaan vaikuttaa valmistautumalla hyvin haastatteluihin. Valmis haastattelurunko ohjaa keskustelua sujuvasti ja pitää vastaajan annetussa aiheessa. Vastausten laadukkuutta voidaan parantaa huolehtimalla, että kaikki tekniset välineet ovat kunnossa ja lisäksi tehdään omia muistiinpanoja. Myös aineiston litteroinnin ajoituksella on vaikutus sen laatuun. Aineisto tulisi litteroida mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen, kun ne ovat vielä tutkijan tuoreessa muistissa. (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 184–185.)

Tutkimusta tehdessämme olimme tietoisia, että omat kiinnostuksemme ja mieliteemme tutkitusta aiheesta vaikuttavat tutkimuksen kulkuun. Pyrimme kuitenkin katsomaan aihetta ja tulkitsemaan haastatteluja objektiivisesti. Haastattelutilanteissa, emme ohjailleet vastaajaa haluamaamme suuntaan. Aineistomme on luotettava, se kerättiin nauhurin ja muistiinpanojen avulla ja litteroitiin heti haastatteluiden jälkeen. Tutkimustuloksia tulkittaessa pyrimme ottamaan haastatteluista esille teemat, jotka olivat tärkeitä tutkimuskysymystemme kannalta. Kaikissa haastatteluissa olosuhteet olivat samat. Haastateltavat olivat saaneet haastattelun teemat etukäteen mietittäväkseen. Koimme, että tämä edesauttoi hyvien ja aiheeseen liittyvien vastausten saantia.

Tutkimuksessa olemme haastatelleet vain yhden koulun henkilökuntaa. Niinpä tulokset ovat hyvänä pohjana jatkotutkimuksille ja sosionomin työnkuvaa kehitettäessä, mutta niitä ei voi täysin yleistää. Jokaisella koululla, henkilökunnalla ja oppilailla on erilaiset tarpeet ja sosionomin tulisi palvella näitä tarpeita. Tutkimustamme voi käyttää hyvänä lähtökohtana oman koulun sosionomin työtä mietittäessä. Siitä saa hyviä vinkkejä, mitä sosionomin työ käytännössä voisi olla.

9 POHDINTA

9.1 Pohdintaa tutkimuksesta

Saimme selkeän vastauksen tutkimusta tehdessämme siihen, että sosionomia tarvittaisiin koulumaailmassa. Olimme myös itse kehittämishankkeen jälkeen saamaa mieltä asiasta, sillä koimme olleemme tarpeellisia aikuisia lapsille. Mietimme hanketta tehdessämme miten sosionomi voisi ammattitaidollaan tukea lapsen hyvinvointia ja kehitystä. Haastatteluiden avulla saimme vahvistusta käsityksellemme mitä sosionomin työ koulussa konkreettisesti voisi olla.

Sosionomilla on aikaa keskittyä lasten välisiin vuorovaikutussuhteisiin ja tukea lapsia heidän sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Sosionomi voi auttaa vahvistamaan lasten itsetuntoa. Hän voi kannustaa ja tukea niitä lapsia, jotka ovat hiljaisempia, hitaampia ja niitä, jotka eivät usko itseensä ja kykyihinsä tarpeeksi. Uskoisimme, että nämä lapset tarvitsevat kannustusta ja tukea varsinkin suuressa koulussa, jossa monet oppilaat jäävät väistämättä vähemmälle huomiolle. Opettajat tekevät parhaansa siinä missä heidän aikansa antaa myöten, mutta opetus vie ikävä kyllä suurimman osan heidän ajastaan.

Monet ongelmatilanteet tapahtuvat usein luokkahuoneen ulkopuolella siirtymätilanteissa ja välitunneilla. Tällöin lasten keskinäinen vuorovaikutus on erilaista kuin oppituntien aikana opettajan valvovan silmän alla. Esimerkiksi kiusaamista harvemmin tapahtuu opettajan läsnä ollessa. Välitunneilla sosionomi voi keskittyä tarkkailemaan lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja huomata mahdolliset kiusaamistapahtumat sekä syrjäänvetäytyvät ja hyljeksityt lapset.

Haastatteluissa nousi esille, että sosionomin ei nähdä toimivan vain tietyssä luokassa, vaan hän olisi kaikkien oppilaiden käytettävissä. Olemme asiasta samaa mieltä. Sosionomi voisi aluksi tutustua jokaiseen luokkaan ja tämän jälkeen hänellä olisi oma työhuone, josta lapset halutessaan hänet tavoittavat. Tutustumisvaihe on osa luottamussuhteen luomista sosionomin ja lasten välillä. Tällöin sosionomi tekee itsensä tunnetuksi lapsille. Näemme yhtenä tärkeimpänä

sosionomin tehtävänä olla paikalla, kun lapsi haluaa keskustella jostain asiasta. Isoissa kouluissa haasteena voi olla oppilasmäärä ja se, että pystyy olemaan kaikkien halukkaiden tavoitettavissa.

Haastatteluvastausten perusteella on todella monia eri tehtäviä ja toimia, joissa sosionomi voisi olla mukana. On selvää, että sosionomi ei pysty toteuttamaan kaikkea toivottua ja työnkuvaa tulisi miettiä yhdessä koko koulun henkilökunnan kanssa, jotta se vastaisi koulun ja oppilaiden tarpeita. Tärkeimpänä näemme kuitenkin sen, että sosionomi on läsnä ja aina valmiina keskustelemaan ja kuuntelemaan. Kiusaamisenvastainen toiminta on nykypäivänä erittäin tärkeää ja siksi sosionomin olisi hyvä olla mukana KIVA koulu-hankkeessa, jos sellainen koulussa toimii. Kun sosionomi saa rakennettua hyvän luottamussuhteen lapsiin, on häntä helpompi lähestyä ja hän pystyy sitä kautta mahdollisesti puuttumaan ja ehkäisemään kiusaamistilanteita.

Sosionomin työntekijänimikettä mietittäessä tulee ottaa huomioon se, miltä nime ke kuulostaa lasten korvissa. Lasten tulisi olla selvillä mitä ja ketä valittu nime ke tarkoittaa. Sen nimikkeen pitäisi kuvastaa sitä minkä vuoksi sosionomi on koulussa, jotta lapset ymmärtävät mistä on kyse. Nimikkeellä voidaan osaltaan luoda sosionomin luotettavuutta.

Kehittämishankkeen aikana ongelmaksi muodostui se, että me, eivätkä oppilaat ja opettajat oikein tienneet miten sosionomin rooli koulussa sitten eroaisi kuraattorin tai koulunkäyntiavustajan työstä. Tätä vaikeutti se, että valmista työmallia tai työntekijänimikettä ei ollut. Koulukuraattorin työ on auttaa ja tukea vanhempia ja lapsia sosiaalityön avulla. Kuraattorin puoleen voi kääntyä, jos lapsella on ongelmia koulunkäynnin tai esimerkiksi kaverisuhteiden kanssa. Monenlaiset muutokset lapsen elämässä saattavat aiheuttaa ongelmia ja murhetta ja tällöin on mahdollista kääntyä kuraattorin puoleen. Kuraattori etsii yhdessä vanhempien ja muun koulun henkilökunnan kanssa ratkaisuja kasvatusongelmiin ja tarvittaessa kääntyä esimerkiksi alueen lastensuojelun tai perheneuvolan puoleen. Kuraattoriin voi olla yhteydessä koulun opettaja, itse oppilas tai vanhemmat. (Helsingin kaupungin opetusvirasto, i.a.)

Koulunkäyntiavustajan työ on oppilaan avustamista ja tukemista oppimisprosessin eri vaiheissa, jossa pyritään korostamaan oppilaan omatoimisuutta ja itsenäisyyttä. Koulunkäyntiavustaja voi työskennellä yleisopetuksen tai erityisopetuksen parissa kaikilla kouluasteilla. Työnkuva vaihtelee riippuen omasta osaamisesta, persoonasta ja koulun tarpeista. Koulunkäyntiavustajan ja opettajan keskinäinen suhde vaikuttaa merkittävästi työhön. Riippuen koulun toimintatavoista koulunkäyntiavustaja joko työskentelee opettajan taustalla tai on tiiviissä yhteistyössä opettajan kanssa muun muassa oppituntien suunnittelussa. Työssä tärkeää on yhteistyö muun koulun henkilökunnan ja perheiden kanssa. (Perusopetus.fi, i.a.) Koulukuraattorin ja koulunkäyntiavustajan työnkuvauksia lukiessa huomaa, että sosionomin työssä olisi eroa näiden kahden ammattikunnan välillä. Tämän vuoksi olisi tärkeää määritellä tarkoin sosionomin toimenkuva, jotta kaikki tietäisivät, minkä vuoksi sosionomi koulussa on.

Huomasimme kehittämishankkeen aikana, kuinka kiireisiä opettajat ovat. Opetuksen lisäksi koulussa on erilaisia projekteja ja kokouksia, joihin opettajien tulee osallistua. Mielestämme sosionomi voisi auttaa opettajia ottamalla vastuuta näistä projekteista ja työskennellä pyydettyä opettajan rinnalla. Yksi vastaajista pohti, että olisi mukavaa saada työpari, henkilö joka tuntee lapset ja jonka kanssa voisi miettiä miten lapsia voisi kuunnella ja auttaa parhaalla mahdollisella tavalla. On varmasti helpottavaa saada jakaa vastuu ja samalla myös saada tukea toiselta esimerkiksi vanhempia tavattaessa. Aina nämä tapaamiset eivät ole helppoja ja niihin on helpompi valmistautua, kun saa jakaa mielipiteensä toisen ammattilaisen kanssa. Sosionomin ammatilliset osaamisalueet ovat erilaiset kuin opettajilla, joten kumpikin voisi tuoda toistensa työhön uudenlaista näkökulmaa.

Moniammatillinen yhteistyö koulussa on tärkeää ja sosionomi voisi osaltaan tukea ja kehittää tätä yhteistyötä. Yksi haastateltavista mietti opettajien asenteita uusia työtapoja kohtaan. Hän näki, että edelleen on opettajia, jotka ajattelet ”vanhanaikaisesti” ja haluavat tehdä työtä itsenäisesti. He voivat kokea olevansa huonoja opettajia ja riittämättömiä, jos joutuvat jakamaan vastuun jonkun muun kanssa. Kuitenkin yhteistyö tulisi nähdä rikkautena. Aina voi oppia uutta ja usein joku ulkopuolinen voi nähdä asioissa erilaisia ja uusia puolia, joita itse

ei ole tullut ajatelleeksi. Kaikki eivät tietenkään ajattele näin. Kun vanhoja tapoja aletaan uudistamaan, se ei aina käy hetkessä. Niinpä sosionominkin tulee varautua koulussa työskennellessään mahdollisiin haasteisiin, jotka liittyvät tiukassa oleviin rutiineihin ja käytäntöihin, joihin aletaan pikku hiljaa hakemaan muutosta.

Pääaiheenamme oli selvittää sosionomin työmahdollisuuksia, mutta halusimme myös vastauksia siihen, mitä diakoniatyöstä ajatellaan koulussa. Vastaukset olivat sellaisia, kuin olimme odottaneetkin. Kehittämishankkeen aikana huomasimme kuinka paljon kouluissa nykyään on maahanmuuttajalapsia ja millaisia erityisjärjestelyitä se aiheuttaa. Uskonnonopetus ei olekaan enää pelkästään kristillistä, vaan myös esimerkiksi muslimeille järjestetään monessa koulussa islaminopetusta. Myös elämänkatsomustiedossa oppilaita on jo huomattava määrä, osa ei kuulu kirkkoon ja osa taas kuuluu sellaisiin uskontokuntiin, joiden opetusta koulussa ei ole.

Diakoni- sana viittaa vahvasti kristillisyyteen ja näin ollen luo monelle hieman varautuneen asenteen. Ehkä tämä johtuu siitä, että monikaan ei todella tiedä mitä diakoni työssään tekee. Diakoniatyössä kun ei ole tarkoitus väkisin kenellekään kristinuskon oppeja välittää. Tärkeintä on ihmisten auttaminen ja jokaisen ihmisen oikeus tasa-arvoon. Tämä käsitys tulisi selkeästi kertoa kaikille, jotta he ymmärtäisivät, että diakoni olisi koulussa kaikkia varten.

9.2 Mitä olisimme voineet tehdä toisin?

Onnistuimme mielestämme tutkimuksen tekemisessä hyvin. Teoriapohja tukee tutkimusaineistoamme ja saimme selkeät vastaukset asetettuihin kysymyksiin. Olisimme kuitenkin voineet tehdä tutkimuksesta hieman laajemman. Olisimme voineet ottaa mukaan esimerkiksi toisen koulun henkilökunnan mielipiteet tai lähestyä aihetta myös toisesta näkökulmasta. Esimerkiksi vanhempien mielipide sosionomin työstä olisi ollut mielenkiintoinen ja sitä olisi voinut verrata henkilökunnan käsityksiin.

Tutkimuksestamme on helppo tehdä jatkotutkimuksia, sillä aihe on tuore ja puhututtaa paljon tällä hetkellä. Ajanpuutteen ja aikatauluongelmien vuoksi tutkimuksestamme tuli pienimuotoisempi, kuin aluksi olimme ajatelleet. Olisimme myös voineet tutustua aiheeseen laajemmin ja tarkemmin ennen prosessiin ryhtymistä.

Opimme paljon uutta työtä tehdessämme. Tutkimusta tehdessämme mieleen tuli paljon asioita, joita olisimme halunneet tutkia, mutta ajanpuutteen vuoksi se ei ollut mahdollista. Pääsimme tutustumaan kouluympäristöön, jonka huomasimme muuttuneen paljon siitä, kun itse olimme koulussa. Aluksi ajatus työskentelystä koulussa ei innostanut kovinkaan paljon, mutta kehittämishankkeen ja tämän työn jälkeen voisimme hyvinkin kuvitella työskentelevämme koulussa lasten ja nuorten hyväksi.

LÄHTEET

Alavaikko, Mika 2011. Tekstiaineiston analyysi. Luentomateriaali 16.2.2011.

Armanto, Annukka; Kettunen, Aija; Laine, Terhi; Niemi, Hanna; Pesonen, Aino-Elina & Vogt, Ilse 2011. Lapsen ääni koulussa loppuraportti. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Brazelton, T. Berry 1995. Lapsen kehitys vauvasta kouluikään, käännekohtia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Child Development Institute. <http://childdevelopmentinfo.com/ages-stages.shtml>
Viitattu 22.4.2012.

Diakonia-Ammattikorkeakoulu.

http://www.diak.fi/files/diak/Harjoittelu/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf Viitattu 14.1.2012.

Diakoniatyöntekijöiden liitto. <http://www.dtl.fi/www/page/245> Viitattu 22.4.2012.

Dudnerfelt, Toni 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Espoon hiippakunta. http://espoonhiippakunta.evl.fi/@Bin/79839/Diakonia-tyntekijn_eettiset_ohjeet.pdf Viitattu 22.4.2012.

Finlex 28.6.1994. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559> Viitattu 5.2.2012

Helavirta, Susanna 2011. Lapset hyvinvointitiedon tuottajina. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Helsingin kaupungin opetusverkko. [http://www.hel.fi/hki/opev/fi/Oppilaan+etuedet/Oppilas-+ja+opiskelijahuolto/Koulukuraattori Viitattu 19.2.2012](http://www.hel.fi/hki/opev/fi/Oppilaan+etuedet/Oppilas-+ja+opiskelijahuolto/Koulukuraattori_Viitattu_19.2.2012).

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hämäläinen, Juha & Niemelä Pauli 1993. Sosiaalialan etiikka. Helsinki: WSOY.

Ikonen, Oiva & Krogerus, Ansaliina (toim.) 2009. Ainutkertainen oppija- erilaisuuden ymmärtäminen ja kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jantunen, Timo & Lautela, Raija (toim.) 2009. Kuningasvuosi- Leikin kulta-aika. Helsinki: Tammi.

Joroinen, Katja; Koski, Anna (toim.) 2010. Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteisössä. Tampere: University Press

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatukseen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Karvonen, Pirkko & Lehtinen, Taisto 2009. Yhdessä- Leiki, liiku ja lue lapsesi kanssa. Helsinki: Erilaisten oppijoiden liitto ry ja Helsingin seudun erilaiset oppijat ry.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2003. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Lanas, Maija; Niinistö, Hanna & Suoranta, Juha (toim.) 2008. Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä 2. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitos.

- Lapsen ääni- kehittämisohjelma. http://www.lapsenaani.fi/lapsen_aani.html Viitattu 12.12.2011.
- Lehtinen, Erno; Kuusinen, Jorma & Vauras, Marja 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.
- Mattila, Kati-Pupita 2003. Lapsidiakonian käsikirja. Jyväskylä: Sininauhaliitto.
- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky.
- Muhonen, Jyrki; Lallukka, Kirsi & Turtiainen, Pekka 2009. Pienryhmätoiminta lasten ja nuorten ehkäisevän työn menetelmänä. Jyväskylä: YAD Youth Against Drugs Ry.
- Perus- ja erityisopetuksen tietopankki. http://www.perusopetus.fi/?page_id=133
Lainattu 2.3.2012
- Pesonen, Aino-Elina 9.3.2011. Lapsen ääni koulussa- hankkeen tapaaminen. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki.
- Parkkinen, Terttu & Keskinen, Soile (toim.) 2005. Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Pulkkinen, Lea & Launonen, Leevi 2005. Eheytetty koulupäivä – lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen. Helsinki: Edita publishing Oy.
- Salmivalli, Christina 2000. Kaverien kanssa- vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Saloviita. Timo 2009. Kaikille avoimeen kouluun, erilaiset oppilaat tavallisella luokalla. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sosiaaliportti 31.12.2008 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyvakaytanto/kuvaus/?Practiceld=8740b835-a03c-489d-945a-c7e9d0f47696> Viitattu 14.12.2011

Sosiaalitaito 9.4.2009 http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/salassapitovelvollisuus010409_samimahkonen.pdf Viitattu 5.2.2012.

Syrjäläinen, Eija; Eronen, Ari & Värri, Veli-Matti (toim.) 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen yliopisto.

Takala, Marjatta (toim.) 2010. Erityispedagogiikka ja kouluikä. Helsinki: Gaudemus.

Tilus, Pirjo 2004. Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vantaan kaupungin kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma 2011–2016.

Vantaan kaupunki. http://www.vantaa.fi/i_alaetusivu.asp?path=1;216;6245;6261;7690;73109 Viitattu 12.12.2011.

LIITE 1: HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Mikä sinun kokemus/näkemys on sosionomin työstä koulussa?
2. Mitä mahdollisuuksia sosionomin työskentely koulussa toisi kouluympäristöön?
4. Millä työntekijänimikkeellä sosionomia voisi koulussa kutsua? Miksi juuri kyseinen nimike on mielestäsi hyvä?
5. Millaisia mahdollisuuksia sosionomi, jolla on myös diakonisen sosiaalityönkoulutus eli kristillinen koulutus, voisi tuoda kouluympäristöön?